



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,  
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

**Ziegler, Kaspar**

**Norimbergæ, 1686**

II. De Jure Principis circa electionem Episcoporum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

Spiritus S. præfens esse velit in tali Collegio, quod æmulatione, invidia, ambitione & plurimis aliis vitiis haud raro infectum & corruptum est, quodq; in disfidia & contentiones partium studio facillimè dissolvitur.

## CAP. II.

### *De Jure Principis circa electionem Episcoporum.*

#### I.

Quæ diximus hætenus de jure populi circa electionem Episcoporum, multo fortius concludunt pro asserendo jure Principis circa eandem. Si enim populo electio sui Episcopi commissa fuit & committi debuit, Principi, qui caput est populi, nullo modo ea denegari debet. Imò verò, quia caput præcipuum est membrum in corpore animali, & reliquis partibus omnibus dominatur, idcirco etiam principi præcipuæ in hoc negotio & primæ debebuntur partes, neq; excludi ille adeò ullo modo poterit. Etsi autem in primitivâ Ecclesiâ nemo inter principes esset, qui jus hoc sibi vindicaret, quiq; de electionibus Episcoporum curam atq; sollicitudinem gereret, sed obfisterent potiùs, pleriq; omnes atque Episcopos prorsus sublato cuperent, quod per integra tria secula Magistratus summi idololâtricis cultibus dediti existerent; adversus caput tamen, ne caput sit, neve pedibus & reliquo corpori præsit, nulla temporis longinquitas valebit. Siquidem divina dispositio, quâ caput in corpus imperium habet, perpetua atq; æterna lex est, & quæcunq; membrorum contraria usurpatio non præscriptionem efficiet, sed confusionem & everfionem ejus ordinis, quem DEUS esse voluit.

II. Ex quo autem Imperatores Romani Christo nomen dederunt, ceperunt illi simul jus hoc suum exercere, & electionibus Episcoporum judicia sua pro re nata interponere. De Theodosio seniore refert Sozomenus *lib. 7. c. 8.* cum in Concilio Constantinopolitano II. de electione Episcopi Constantinopolitani ageretur, & in partes scinderentur Episcopi illic congregati, mandasse Imperatorem Episcopis, ut nomina eorum, quos quisque Episcopatu dignos judicaret, in chartâ perscriberent, unumq; ex omnibus eligendi facultatem sibi ipsum reservasse, tandemq; eum ex indiculo sibi tradito Nectarium virum Senatorii Ordinis, & honestissimæ famæ, sed nondum sacro lavacro initiatum, elegisse. Factum id anno CCCLXXXI. Nectario hoc defuncto circa annum CCCXCVIII. successit Johannes Chrysofomus, quem cum populus simul & clerus uno consensu elegerent, Imperator quoq; comprobavit, misitq; qui eum adducerent, referente eodem Sozomeno, *lib. 8. cap. 2.* Johanni successit Arsacius frater Nectarii,  
Arfa-



Arfacio Atticus, Attico Sifinnius, quorum omnium promotioni sine dubio manum admovit Imperator. Colligi id potest ex relatione Socratis de eo, quod Sifinnio defuncto contigisse scribit, *lib. 7. cap. 29.* Post obitum Sifinnii, inquit, propter homines inanis gloriæ studiosos, placuit Imperatoribus neminem ex Ecclesiâ Constantinopolitanâ ad Episcopatum promovere, licet multi Philippum, nec pauciores Proclum ordinari summo studio contenderent. Peregrinum igitur hominem Antiochiâ evocare satius visum est. &c. Et hæc ratione Nestorius in sedem Constantinopolitanam evectus fuit.

III. Maximiano, qui Nestorio successerat, vitâ defuncto Theodosius junior Imperator, ne rursus de eligendo Episcopo ambigeretur, eaq; res tumultum in Ecclesiâ excitaret, absq; ullâ cunctatione nondum deposito Maximiani corpore, Episcopis, qui aderant, mandavit, ut Proclum in Episcopali solio collocarent, referente eodem Socrate *lib. 7. cap. 40.* Nec dubium est, etiam in sequentium Episcoporum Constantinopolitanorum electionibus Imperatoris suffragium vel prævenisse reliquorum vota, vel accessisse. De Epiphaniî constitutione, quæ facta fuit anno DXX. in relatione Synodicâ ad Hormisdam Papam hæc habentur verba: *Nam post obitum sanctæ recordationis quondam Archiepiscopi & Patriarchæ Jobannis Constantinopolitane civitatis, DEUS --- dedit nobis sanctum Pastorem & Patriarcham Epiphanium. --- Unde secundum rectam & probabilem fidelissimi & Christianissimi nostri Principis & piissimæ Regine & gloriosissimorum communis Reip. procerum sententiam, nostra quoq; etiam omnium in hæc Urbe habitantium testificatione iudicium Pauli non est in eo fraudatum &c.* Et ipse Epiphanius in epist. ad eundem Hormisdam: *DEUS pro suâ bonitate & misericordiâ meam respexit parvitatem, & post obitum sanctæ memoriæ quondam Archiepiscopi & Patriarchæ Jobannis sedem Sacerdotalem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ regni Urbis mihi conferre dignatus est sententiâ & electione Christianissimi & justissimi Principis nostri Justini & piissimæ Regine, quæ ei ad omne studium communicat divinum, sequentiumq; eorum, his quibus est bona conversatio, & qui regis honoribus sunt sublimiores, simul & Sacerdotum & Monachorum & fidelissimæ plebis consensus accessit.* Eodem modo Agapetus Papa Romanus in epistolâ encyclicâ Petro Hierosolymitanorum Episcopo refert, quâ ratione Anthimo ex sede Constantinopolitanâ remoto Menna suscectus fuerit: *Cui, inquit, licet præter ceteros serenissimorum Imperatorum electio arriserit, similiter tamen & totius Cleri ac populi consensus accessit, ut & à singulis eligi crederetur &c.* Et Gregorius Magnus *lib. 6. epist. 6.* laudat Mauritium Imperatorem, quod electionem novi Episcopi Constantinopolitani non præcipitaverit, sed post longas circumstantiarum omnium discussiones Cyriacum tandem Ecclesiæ illi præfici voluerit. *Non enim, inquit, parvæ potuit esse mercedis, quod Johanne sanctæ memoriæ de hæc luce subtrahito, ad ordinandum sacerdotem pietas vestra diu hesitavit, tempus paulo longius*



gius distulit, cum metu omnipotentis DEI consilium quaesivit, ut videlicet causa DEI cum magno debuisset timore disponi.

IV. Nec verò in Oriente tantum hæc observabatur ratio, sed etiam in Occidente. Sic enim, postquam Johannes primæ Justinianæ in Illyrico Episcopus factus esset, univèrsis per Illyricum Episcopis rescribit Gregorius Magnus lib. 4. epist. 7. *Quia ergo ex epistolis, quas ad nos per Maximianum presbyterum & Andream diaconum direxistis, in persona Johannis fratris & coepiscopi nostri consensum omnium vestrum & serenissimi Principis convenisse cognovimus voluntatem, magna nos exultatio habuit. Et ad ipsum Johannem epist. seq. 8. Quia igitur suscepta fratrum & coepiscoporum nostrorum relatio, ad locum vos sacerdoti totius Concilii unito consensu & serenissimi Principis voluntate declarat accersiri &c.* Haud aliter in Ecclesiâ Mediolanensi observatum fuit. Decesserat Auxentius Arianæ perfidiæ magister præcipuus. Cumq; de successore deliberandum esset, monuerat Valentinianus Imperator Episcopos congregatos, vellent talem in pontificali sede constituere, qui & in fidei doctrinâ orthodoxus esset, & testem doctrinæ conversationem haberet bonam. Ibi tum petiit Synodus, ut magis ipse decerneret Imperator & successorem faceret, quippe quod & pietate & prudentiâ excellenter instructus esset. Sed respondit Imperator: *Super vos est talis electio. Vos enim gratiâ divinâ potiti & illo splendore fulgentes melius poteritis eligere &c.* Vid. Gratian. c. Valentinianus dist. 63. Valde errant, qui ex his Imperatoris verbis conficiunt, aut nullum jus ei competere circa electionem Episcopi, aut si maximè id concedatur, illo tamen eum se abdicasse, & renunciassè. Agnoverunt sanè Episcopi tum congregati sacrum hoc Imperatoris jus, dum ab eo solo electionem perfici volunt. An putabimus etiam Episcopos hæc suâ petitione juri suo renunciassè? Noluit acceptare Imperator provinciam delatam, sed ab ipsis Episcopis eam sustineri voluit, quod crypto Arianos difficile esset ab Orthodoxis dignoscere, & hoc propriè ad Episcoporum munus spectaret. *Major est, inquit Imperator apud Theodoretum lib. 4. c. 6. hæc provincia, quam que viribus nostris sustineri possit: proinde vos divinâ repleti gratiâ, & illius splendore illuminati multo melius hoc Episcopi deligendi negotium transigetis.* Auxentio superflite fœdè polluta erat Arianis dogmatibus Ecclesia Mediolanensis, & multum proinde intererat, ut præficeretur ei, qui rectius de DEO & divinis personis sentiret, quiq; verbum divinum purè & sine hæresi doceret. Et quis verò potiùs talem eligeret, quam Episcopi congregati, qui ex Theologiâ professionem facerent, quiq; heterodoxiam ab orthodoxiâ ut discernèrent, maximam vitæ partem consumpissent? Non ergò colligere inde licet, fateri Imperatorem, nullam sibi in electionis negotio competere potestatem. Hanc enim Episcopi potiùs negare debuissent; sed eam ipsi ultrò agnoscunt. Modestiæ causâ



dum ultro citroque agunt utriq; & invicem sibi has partes deferunt, dumq; Imperator τὸ Βέλιον in suâ responsione attendit, quis inde conficiet, nullum ei competere jus, nullam potestatem? Quam ipsam exseruit deinceps, postquam relatio sibi ab Episcopis de Ambrosii electione facta fuisset, quippe quam non comprobavit solum, sed & jusit Ambrosium adhuc catechumenum ex templo sacris initiari mysteriis & Episcopum ordinari, idq; Vicario in mandatis dedit, ut rebus perficiendis instaret, uti idem refert Theodoretus d. l.

V. Relationem illam ad Valentinianum Principem ab Episcopis ideò factam putat Cardinalis Baronius ad ann. 374 n. 6. quod Imperatoriis sanctionibus vetitum esset, ne decuriones vel publicis obligati functionibus adsciscerentur in clerum, per l. 3. § 9. Cod. Theod. de Episc. & Cler. Ambrosius autem trium provinciarum, Insubriæ scil. Liguriæ & Æmilii præfectus esset. At verò nondum probavit Baronius, ad præfectos provinciarum extendi debere constitutiones, quæ de curialibus aut decurionibus propositæ fuerunt. Sed & ipse Valentinianus, ad quem relatio facta dicitur, decennio abhinc, antequam Ambrosius ad Episcopatum evehctus fuit, legem promulgaverat, quâ curialibus ad clericatum aspirare permiserat, si alterutrum ex his facerent, vel in propinquos curiæ pro se substitutos bona sua transferrent, vel bonis curiæ cederent. Constitutio extat in l. 59. C. Th. de decur. Præstito horum alterutro nullo opus erat assensu Imperatoris, nullâve ad impetrandum eum relatione. Potius igitur est, ut statuamus, ideò factam fuisse relationem, quod necessarium ducerent Episcopi, & reliquus populus, ad electionem concurrere debere consensum & suffragium Imperatoris.

VI. Ut plura ex Occidentis Ecclesiis conquiramus exempla, nulla nos cogit necessitas, quandoquidem de se abundè testari potest sedes Romana, qualiter ad Imperatores & Reges Italiæ de electione Pontificum relatio fieri, & eorum consensus requiri debuit. Tempore Odoacri Regis post obitum Simplicii Papæ Basilii Patritius disertè vetuit, ne Papa eligeretur, nisi consentiente Principe. Oratio ejus, quâ allocutus est Episcopos congregatos, refertur in actis Synodi III. Romanæ sub Symmacho, his verbis: *Quanquam studii nostri & religionis intersit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur Ecclesiæ, ne per occasionem seditionis status civitatis vocetur in dubium; Tamen admonitione beatissimi Viri Papæ nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc vobis meministi sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum & venerabilis Ecclesiæ detrimentum, cum de hac luce transire contigerit, non sine nostrâ consultatione cujuslibet celebraretur electio.* Hanc Basilii orationem acriter perstringit Baronius ad ann. 483. n. 11. putans, non eam fuisse Simplicii mentem, ut Laici con-

con-



consultationem admitteret, sed vel interpretatione pravâ in alia omnia inflexa fuisse ejus verba, vel prorsus conficta & commentitia. *Vides, inquit, quibus artibus seculares potestates immiscere se conata sint in electione Romani Pontificis. Potuit fortasse rogasse eum Simplicius Papa, ut ad comprimendas turbas, dissidiaq; vitanda præsto esset future electioni successoris Pontificis, non autem ut absq; ejus consultatione electio haud fieret. At non ait Basilius, rogatum se esse, sed mandatum à Simplicio fuisse Episcopis, & quidem sub obtestatione, ut successorem non constituerent sine consultatione Basili, quum tum erat Præfectus Prætoris. Conficta autem ea omnia fuisse à Basilio, tantum abest, ut probet Baronius ex verbis Cresconii Ecclesiæ Tiburtinæ Episcopi, ut potius ipse Cresconius pravâ interpretatione videatur explicasse verba Basili. Verba ejus hæc sunt: Hic perpendat sancta Synodus, uti prætermittis personis religiosis, quibus maxime cura est de tanto Pontifice, electionem Laici in suam redegerint potestatem, quod contra canones esse manifestum est. At verò prætermittas nunquam voluit personas religiosas Basilius, sed hæc tantum fuit ejus intentio, ne sine suo consensu electio ab eis perficeretur.*

VII. Odoacrum secutus Theodoricus Gothus eandem exercuit potestatem, & Pontificem Romanum sine suo consensu eligi noluit. Indignè id fert Baronius *ad ann. 526. n. 22.* & pessimè propterea Theodoricum proscindit. *Cujus quidem rabies, inquit, semel contra Ecclesiam Romanam concepta nequaquam tanti Pontificis (h. e. Johannis) obitu finem invenit, sed quod nullus unquam Ethnicorum Principum ausus fuerat, iste meditatus, implevit, nimirum ut captivam duceret ipsam Romanam Ecclesiam, Apostolicæ sedis Episcopi electionem atq; nominationem ipse sibi procaciter arrogans. Sc.* Interjectâ deinceps Athalarici Regis epistolâ, dum tempora insequentia & successum juris istius Regii intuetur, non obscure Justinianum Imperatorem ejusq; successores perstringit *num. 24. Sc. 25.* his verbis: *Accepisse tamen postea tanta præsumptio noscitur moderationem illam, ut ex pristino usu Clerus deligeret Romanum pontificem, quem tamen Rex suo confirmaret assensu, quam quidem ab Arianis Italia Regibus vindicatam sibi tyrannicè auctoritatem, iis de dio sublati, Orientalis Orbis Imperatores sibi pariter arrogarunt. -- Vidisti, Lector, quinam auctor fuerit redigendi sub servitutem Romanam Ecclesiam, ut electioni vel nominationi Romani Pontificis immiscerent se Reges? non nisi sevus barbarus, dirus Tyrannus, & impius Arianus: quem DEUS absq; dilatione, dissimulatione ve, quâ frequentius uti solet cum peccatoribus, repentina immissa cœlitus vindicta prostravit, & post acceleratum dirum exitium ad inferos perpetuo relegavit. Talem qui emulantur Principem, expectent pari cum eo sententiâ judicari, nimirum ut dum inconcessa præsumunt jura Ecclesiæ invadentes, & vite presentis & eterne dispendium sentiant. Sc.* Justinianum in his verbis notari satis manifestum



est, si conferantur, quæ idem scribit Baronius ad ann. 590. n. 5. At non simul (hæc sunt ejus verba) ac Pontifex Romanus electus est, in Petri cathedra sedit, neq; sedere licuit: etenim quod sub Arianis Gothorum Regibus præsumptum diximus superioribus tomis, ut electus Pontifex, non nisi persolutâ pecuniâ confirmatus à Principe, sedere deberet, vindicatâ postea Urbe cum universâ Italiâ à Gothorum tyrannide per Justinianum Imperatorem, non minore ille tyrannide idem jus confirmandi Romanum Pontificem & pro confirmatione pecuniam exigendi sibi retinuit. Hæc & multo acerbiora ad ann. 554. n. 2. 3. Baronius de Justiniano, quem tamen alibi, in primis ad ann. 527. n. 44. immensis laudibus ornat, quemq; ut Catholicum & Ecclesiæ Romanæ addictissimum nuper exhibuit Arnoldus Corvinus peculiari tractatu.

VIII. Specialis quidem eâ de re Justiniani Constitutio non extat, sed probationis loco ex libro Pontificali, seu Anastasii Bibliothecarii commentariis de vitis Pontificum adducitur, quod scribit ille de rebus gestis sub Vigilio, Justinianum scil. ad instantiam Cleri Romani revocasse Vigilium, & qui cum eo in exilium relegati fuerant, iisque reductis dixisse Clero: *Vultis recipere Vigilium, ut fuit Papa vester? gratias ago. Minusve? hic habebunt omnes: Imperet DEUS pietati tue. Restitue nobis modo Vigilium, & quando voluerit eum DEUS transire ab hoc seculo tunc vestrâ præceptione donetur nobis Pelagius Archidiaconus noster &c.* Utrum verba illa vel Justiniani, vel Cleri Romani respondentis, tam severam & acrem mereantur censuram, quali hodiè notari solent in Ecclesiâ Romanâ, judicium esto penes Lectorem, si præsertim attendere velit, quâ reverentiâ Imperator ille sedem Romanam semper profecutus fuerit. Nimis iracundè & valdè intemperanter colloquium istud excepit Severinus Binius in not. dum ait: *Justinianus hoc loco sacrilegè confirmationem & abrogationem Romani Pontificis usurpat; quantâ verò totius Imperii jacturâ & clade, infra patebit. Dolendum est, quod Clerus Romanus populo Vigilium poscenti promiserit, post obitum Vigilii non alium susceptum iri Pontificem, quàm quem Imperator præsentasset: cum eâ ratione ducta sit in captivitatem Domina gentium, & Regina provinciarum facta fuerit sub tributo. Nec tamen verum est, Theodoricum primum fuisse, uti vult Baronius, qui electioni Pontificis auctoritatem suam interposuerit, quandoquidem ante ejus tempora Valentinianus Imperator viso certamine inter Damasum & Ursicinum judicem se præbuit, & Damasum in sede confirmavit, Ursicinum autem Urbe expulit. Postea etiam Honorius Imperator, cum inter Eulalium & Bonifacium novum schisma ortum esset, factâ sibi relatione à Symmacho Præfecto Urbis, confirmandi Pontificis jus sibi vindicavit. Vid. Marcus Ant. de Dominis de Rep. Eccles. lib. 4. c. 11. n. 19. 24. Nihil novi à Justiniano affectatum fuit, sed quod Basilius Patritius more stabili-*



stabilitum, & Gratianus poit c. vota 27. dist. 63. usu & constitutione stabilitum asseruerunt.

IX. Ut, quæ dicenda restant, in compendium redigam, & quam variè jus istud Regium se habuerit, quibusq; modis infirmatum aliquando, aliquando resuscitatum fuerit, exactius constet, adscribam verba Onuphrii Panvini, quæ notavit ille ad vitam Pelagii II. à Baptistâ Platinâ descriptam. Ea hæc sunt: *Gotbis Italiâ omni per Narsem patritium pulsâ, eaq; cum Urbe Româ Orientalis Imperii parte factâ, sub Justiniano Imperatore, ex auctoritate Papæ Vigiliî novus quidam in comitiis Pontificiis mos inolevit. Is fuit, ut mortuo Papâ nova quidem electio more majorum statim à Clero S. P. Q. R. fieret, verum electus Romanus Pontifex non ante consecrari, atq; ab Episcopis ordinari posset, quàm ejus electio ab Imperatore Constantinopolitano confirmata esset, ipseq; literis suis patentibus licentiam electo Pontifici concederet, ut ordinari & consecrari posset, atq; ita jurisdictionem pontificatûs tum obtineret. Pro quâ licentiâ consequendâ electio necesse erat certam pecuniæ quantitatem Imperatori transmittere. Quâ veniâ obtentâ, ipse postea consecratur, & Romanum administrabat Pontificatum. Antea enim idem dies comitiarum & consecrationis Pontificis renunciati erant. Hoc autem idè Justinianum Imperatorem, vel ex ejus auctoritate Vigilium Papam instituisse credendum est, ut Imperator certus esset de conditionibus novi Pontificis, cujus tum maxima esse auctoritas cœperat, Imperatoribus præsertim Italiâ absentibus, ne aliquo Pontifice factioso, vel Imperatoris hoste ordinato, Urbs & Italia eo auctore ab Orientali imperio desiceret, seq; finitimis barbaris traderet, quod Silverium Papam aliquando quæsisse sibi persuadebat. Quâ ratione fiebat, ut in novis comitiis eum potissimum Romanum Pontificem crearent, quem Imperator, à quo confirmandus erat, amicam esse scirent, & de quo ille consideret, nihil in Italiâ contra Imperium moliturum barbaris præsertim Longobardis eam paulo post vexantibus. Perduravit hæc consuetudo usq; ad Benedictum II. cujus sanctitate permotus Constantinus Imperator Heraclii pronepos edito suo jussit, ut deinceps quem Clerus S. P. Q. R. Pontificem summum delegissent, is nullâ amplius Imperatoris confirmatione expectatâ more vetustissimo, statim ab Episcopis ordinaretur. Rursus Hadrianus primus hoc jus & paulo amplius Carolo Magno Francorum Regi & ejus Successoribus Regibus Francorum primùm, deinde Imperatoribus Romanorum concessit: quod successoribus ejus ab Hadriano III. ereptum Othoni I. Germanorum Regi & Romano Imperatori restituit Leo VIII. Id postremò Gregorius VII. Henrico IV. ademptum Cardinalibus & Clero S. P. Q. R. primum, deinde alii Pontifices, qui secuti sunt, Cardinalibus tantum permisere, quod ad nostrâ usq; secula perdurat &c. Hactenus Onuphrius.*

X. Ex his verbis inprimis notandum est istud, quod excusatum redat Onuphrius Justinianum ex ratione politicâ, quæ in conservando regimine maximè tum attendi debuit, barbaris præsertim Italiam incubantibus,



& exiguas istas Romani Imperii in Occidente reliquias perpetuâ quasi obfidione prementibus. Deinde, quod mutationem istam circa electionem Pontificis Romani factam dicat auctoritate Vigili Papæ. Nec igitur quisquam succensere debet Justiniano, quod jure isto auctoritate Vigili sibi concessio usus fuit; quanquam uti eo potuisset, etiamsi nunquam à Vigilio concessum fuisset, cum id Imperatori competat jure proprio & ex nullo beneficio, uti infra dicemus. Id verò usu semel receptum accuratè deinceps observatum fuit, nec licebat adeò cuiquam ad Episcopalem istam sedem promoveri, nisi accedente Imperatoris consensu. Quapropter cum Pelagius II. electus esset, non impetratâ Imperatoris approbatione, quippe quæ nec haberi tum potuit, Urbe per Longobardos obsesâ, missus est Constantinopolin Gregorius tunc Archidiaconus, ut id excusaret, uti tradit Platina in vita Pelagii II. Et idem is Gregorius de suâ quoque electione lib. 1. epist. 5. scribit: *Ecce serenissimus Dominus Imperator fieri simiam leonem jussit. Et quidem pro jussione illius vocari leo potest, fieri autem leo non potest. Unde necesse est, ut omnes culpas ac negligentias meas non mihi sed sue pietati deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.*

XI. De Benedicto II. quod refert Onuphrius, haud paulo explicatius recenset Platina his verbis: *Ad hunc autem Constantinus Imperator hominis sanctitate permotus, sanctionem misit, ut deinceps, quem Clerus, populus, exercitusq; Romanus in Pontificem delegisset, eundem statim verum Christi vicarium esse omnes crederent, nullâ aut Constantinopolitani Principis aut Italiae Exarchi expectatâ auctoritate, ut antea fieri consueverat. Id enim ratum erat in creando Pontifice, quod deinceps confirmasset, vel qui ejus vices in Italiâ gerebat. Similia post Platinam recenset Marcus Antonius Sabellicus ennead. 8. lib. 6. Sed si ex Platinâ quæsi veris, unde id habeat, quod tam confidenter refert, non ad alium provocabit autorem, quam ad Athanasium Bibliothecarium. Ille verò eâ vixit ætate, quâ Cæsaribus auctoritatem omnem & jura eripere conabatur Curia Romana, cui ille fuit obnoxius & addictissimus ad omnia, quæ ad papalem ambitum facere visa fuere. Qui proinde ex qualibuscunque, etiam apocryphis & planè commentitiis, scriptis, in Paparum Scripniis & Bibliothecis, quibus ille præfuit, repertis historiam suam confarcinavit, ut scil. Pontificis causam modis quibuscunque; juvare posset.*

XII. Sed audiamus ipsum Anastasium: *Hic, scil. Benedictus, suscepit divales jussiones clementissimi Constantini Magni Principis ad venerabilem Clerum & populum, atq; felicissimum exercitum Romana civitatis, per quas concessit, ut persona, qui electus fuerit ad sedem Apostolicam, è vestigio absq; tarditate Pontifex ordinetur. Utrum divalis ista jussio universalis fuerit pro omnibus deinde in Sede Romanâ successoribus, an particularis & temporaria pro illo tantum, qui proximè successurus fuerit, ex verbis Anastasii colligi nequit.*

Nec



Nec incommoda sanè eorum hæc erit explicatio, si dixerimus, vacante post Leonis obitum sede, simulatq; de illius decessu Constantinopoli fama extitit, scriptas fuisse istas Imperatoris literas, ut illicò, qui electus fuisset, ordinaretur, quandoquidem Leo nondum integrum in regimine hoc suo exegerat annum, ne diutius Ecclesia Præsule suo destitueretur. Quicquid hujus sit, si vel maxime Platinæ interpretationem sequamur, parum tamen aut non diu uti Raphaël Volaterranus *antropol. lib. 22.* loquitur, observatam fuisse Divalem istam jussionem, patet exinde, quod ipse Anastasius *in vitâ Cononis*, qui Benedicto post Johannem V. successit, referat, quod *post decretum de electione Cononis factum, exercitus unâ cum clericis & populo ad excellentissimum Theodorum exarchum missos, ut mos est, direxerint.* Ad morem usitatum provocat Anastasius, ac si nihil omninò mutatum fuisset tempore Benedicti, ut adeò valdè adhuc dubitem de literis Imperatoriis & earum contentis. Sed & ita explicari potest Constantini indulgentia, quod ad ipsum Imperatorem non oporteat iter facere Constantinopolim, ut inde ejus assensus reportetur; sed propterea tamen præteriri & omitti non debeat confirmatio Exarchi, uti Cononis exemplum ostendit.

XIII. Pergimus ad Hadriani Pontificis Romani cum Karolo M. initam conventionem, de quâ in compilatione suâ hæc notavit Gratianus *sub dist. 63.* Hadrianus Papa Romam venire Karolum Regem ad defendendas res Ecclesie postulavit. Karolus verò Romam veniens, Papiam obsedit, ibiq; relicto exercitu in sanctâ resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice susceptus est, post sanctam resurrectionem reversus Papiam, cepit Desiderium Regem. Deinde Romam reversus constituit ibi Synodum cum Hadriano Papâ in Patriarchatu Lateranensi, in Ecclesiâ S. Salvatoris, quæ synodus celebrata est à 154. Episcopis religiosi & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum universâ Synodo tradiderunt Karolo jus & potestatem eligendi pontificem & ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoq; patritiatis ei concesserunt. Insuper Archiepiscopos & Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere desinivit, ut nisi à Rege laudetur & investatur Episcopus, à nemine consecratur: & quicumq; contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodavit, & nisi respisceret bona ejus publicari præcepit. De decreto hoc & totâ historiâ anxie hodiè disputatur, qualem fidem habeat, & num unquam tale quid contigerit, aut verò, si contigit, utrum id observatum deinceps unquam fuerit.

XIV. Augustinus Barbosa ad istum Gratiani textum aliquot refert opiniones. Primam eorum, qui textum istum planè fictitium & commentitium esse contendunt: Alteram eorum, qui Carolum Magnum non accepisse, sed potius repudiasse eam concessionem, nec cæteros deinde eâ usos fuisse tradunt: Tertiò sentire ait nonnullos, Imperatores renunciassè illi concessioni, aut certè Pontifices eam revocasse. Atq; hoc sibi probbia-  
lius



lius videri asserit. Supponit ergò, reverà factum fuisse eam concessionem, ejusq; bullam Parisiis inter præcipuos Regni thesauros aservatam fuisse Glossæ & Guilielmi Benedicti fide tradit. Quæ quidem bulla si præstò esset, frustra omninò disputaretur de facto, cum nulla certior haberi possit probatio, quàm quæ fit per Instrumenta, quippe quæ notorium inducere, & rem clarissimam atq; apertissimam exhibere censentur. Dum verò incerta nobis ea res est, quid de relatione ipsâ sentiendum sit, breviter dispi-  
ciamus.

XV. Profitetur Gratianus, ex historiâ Ecclesiasticâ se eam describere. Ejus verò Autorem facit Cardinalis Baronius *ad ann. DCCLXXIV. n. 10.* Sigebertum Gemblacensem, in quem propterea non aculeatis tantum, sed planè contumeliosis verbis invehitur, atque paratragordiat, eum sceleris, imposturæ & fraudis, quod talia in gratiam Henrici Imperatoris confinxerit, arguens. At verò per historiâ Ecclesiasticam, quam allegat Gratianus, non Sigeberti Chronographiam, sed Anastasii Bibliothecarii Pontificale intelligendum esse, dubitare nos non finit Baptista Platina *in vita Paschalis I.* Etsi enim in ipso Anastasii opere nihil tale hodiè inveniatur amplius, Platinæ tamen ætate in illo extitisse hæc ostendunt ejus verba: *Idem quoq; Bibliothecarius scribit, Ludovicum liberam eligendorum Episcoporum potestatem Paschali dedisse, cum antea eâ quoq; in re Imperatores consulenter: quam potestatem ab Hadriano Pontifice Carolo concessam, idem auctor refert &c.* Similia refert Onuphrius Panvinius *in vitâ Gregorii VII.* Ex quo sequitur, & Platinam & Onuphrium minus corruptum habuisse Codicem Operis Anastasiani, & relationem istam in eo hodiè desiderari. Sed & alibi truncatum & mutilatum fuisse istum Anastasii librum ostendit Claudius Salmasius *in Eucharistico ad Sirmond. pag. 464. & 664.* Multo autem antiquior est Anastasius Sigeberto, ut adeò frustra dicatur à Baronio, Sigebertum primum fuisse, qui relationem istam ex cerebro suo confinxerit. Accedit, quod expressa quoque hujus decreti mentiò fiat in oratione Gregorii VI. apud Wilhelmum Malmesburiensem *lib. 2. de gest. Reg. Anglor. cap. 13.* Ut jam taceam, non semper procedere in testimoniis Historicorum argumentationem negativè. Si enim ita argumentari promiscuè liceret, liceret utique omnia, quæ facta sunt, nec tamen ab illis adnotata, non esse facta, concludere, quod est absurdum.

XVI. Et hoc est Baronianæ adversus Sigebertum invektivæ caput. Videamus nunc etiam reliqua ejus argumenta. Dicit contra Sigebertum affirmare omnes, quod post captum Ticinum non Romam venerit iterum Carolus, sed quàm celeriter in Galliam redierit, ut adversus rebellantes Saxones expeditionem pararet. *Urgente igitur, inquit, periculossimo Saxonum bello, quis locus induciarum, & longissime moræ celebrandi adeò numerosi*  
Concilii,



Concilii, quod Vniversale idem nominat Sigebertus, cum tempus ipsum manifestò repugnet? Quantum rogo primum temporis intercessisset, ut Carolus post pascha reverteretur Româ Ticinum? Quantum rursus, quousq; ipse obsesâ Papiâ potiretur? Rursum quot dies intercesserunt, ut Ticino Romam postea sit reversus? Et, quod majoris momenti est, quas oportuit intercessisse moras convocandi & expectandi centum quinquaginta Episcopos hinc inde etiam è longè vocatos? Et quantum opus fuerit in tantâ Synodo peragendâ infumi temporis?

XVII. Non trahet Baronium in sententiam suam quisquam, nisi itinerarium Caroli Magni, & mansiones ejus atque quotidianas mutationes specialiter exhibuerit. Difficultates verò objectas omnes superabit, qui secum perpendet, primum, non adeò celerem fuisse Caroli in Franciam reditum, ut non potuerint ea, quæ Sigebertus refert, ab eo perfici, præsertim cum Ticinum & regnum Italiæ noviter acquisitum firmamentum aliquod exegerit, in quo constituendo moram aliquam trahere oportuit. Sic enim annales Francorum anno 774. referunt: *Rex Carolus subactâ & pro tempore ordinatâ Italiâ in Franciam revertitur.* Poëtafter anonymus antiquus lib. 1. *annal.*

*Dedita cum Francis hæc Urbs clarissima (Papia) cunctis.*

*Exemplo fuerat reliquis. Nam protinus omnes*

*Tradiderunt Carolo sese concorditer Urbes*

*Ejusdem regni. Quod jam sibi jure subactum*

*Disposuit, quantum potuit pro tempore tali.*

Deinde, non ipsum Karolum bellum movisse adversus rebellantes Saxones, sed, uti in annalibus Francorum legitur, misisse quatuor Scaras in Saxoniam. Tertio, Concilium istud Romæ habitum non constituisse Episcopis evocatis per literas tractorias è provinciis, sed iis tantum, qui Romæ tum convenerant vel in comitatu Karoli, vel aliis ex causis ad Episcopum Romanum; fuisse ἐνδημῶντες Episcopos, non verò οὐρανοῦθεν. Quarto, universalem Synodum à Sigeberto dici pro universâ, uti explicat Gratianus, sed & universalem dici aliquando eam, quæ est Episcoporum & Metropolitanorum cum suo Patriarchâ. Vid. Christoph. Justell. *ad cod. canon. Eccles. African. pag. 30.* Quinto, frustra disquiri de tempore, quo Româ Ticinum & vicissim Ticino Romam iter emensus fuerit Karolus. Solitus enim ille fuit festinanter & rapidè conficere iter, uti ipse testatur Anastasius, *repentinum ejus adventum in stuporem & extasim conjecisse Hadrianum.* Et uti ex itinerario Antonini Augusti constat, ab Urbe Româ Mediolanum usque proximam Ticino Urbem computari tantum M. P. DXXVIII. Sexto, in ipsâ Synodo non fuisse necessariam prolixam disquisitionem de rebus, quæ tum agebantur, Carolo scil. & Hadriano concordibus, idemq; & unum sentientibus. Nec est ergò, ut fingamus temerè dubia, & nodum in scirpo quæramus, ubi nihil est addubitandum.



XVIII. Sed pergit Baronius: *Sed quid in his immoramur, cum Eginhardus, qui Caroli Magni lateri inhaerebat, & vitam ejus scripsit, omnem de his auferat dubitationem, dum expresse affirmat, ipsum Carolum non nisi quater Romam se contulisse. Quod si verum esset, quod turpiter nimis Sigebertus mentitur, non quater sed quinque Romam venisse Carolum dicendum esset, contra Eginhardum, & omnes qui res gestas Caroli persecuti sunt &c.* Fateor, non caritutum argumentum hoc pondere suo, si Eginhardus ipse quatuor istas Caroli profectioes speciatim enumerasset & recensuisset; sed quia in genere dicit, Carolum quater tantum Romam venisse, dubios nos reddit, quatenus intelligi verba illa debeant. Sanè negari nequit, Carolum venisse Romam primum ipso hoc anno D C C L X X I V. deinde anno D C C L X X X. tertio, anno D C C L X X X V I. novissimè anno D C C C. uti constat ex Adelmi *amali.* & aliis Scriptoribus historiarum Francicæ. Sed potuerunt illi, ut & ipse Eginhardus duplicem illum adventum, qui ex Sigeberti mente anno D C C L X X I V. contigit, pro uno habere, tum, quod intra brevissimum temporis spacium alter alterum exceperit, tum, quod ex Italiã non discessisset Carolus, sed, dum Ticinum expugnat, quasi in suburbiis Romæ consistere videretur. Sed & limitari potest quaternarius ille ab Eginhardo relatus numerus ad religiosos Caroli adventus, quibus vota sua exsolvere destinaverat. Sic enim loquitur Eginhardus: *Nec ille toto Regni sui tempore quicquam duxit antiquius, quam ut Urbs Roma suã operã suãq; labore veteri polleret autoritate, & Ecclesia S. Petri non solum per illum tuta ac defensa, sed etiam suis opibus præ omnibus Ecclesiis esset ornata ac ditata. Quam cum tantum penderet, tamen intra XLVII. annorum, quibus regnaverat spacium, quater tantum illo votorum solvendorum ac supplicandi causã profectus est.* Quia igitur adventus ille, quem refert Sigebertus, non votorum solvendorum ac supplicandi causã institutus fuit, sed ut ordinaretur Respublica tum Ecclesiastica tum civilis, non venire debuit ille in censum & computum Eginhardi. Potius igitur est, ut justam aliquam inquiramus explicationem, quam ut Historico fidem derogemus.

XIX. His Baronii argumentis tria alia subnectit illustrissimus Petrus de Marca *de concord. Sacerd. & imper. lib. 8. cap. 12. n. 9.* quibus Synodum istum à Sigeberto commemoratam falsitatis convinci posse putat, Baroniana enim illa tam exquisita non esse judicat, ut persuadere queant. Primum est, quod isto decreto tribuatur Carolo patritiatus dignitas, quam tamen jure hereditario possederit ex pactis initis inter Pipinum Regem & Stephanum II. Papam. Sanè argumentum hoc non exiguam vim habere videtur, quandoquidem quod quis jam habet, dari ei non potest. Tabulæ quidem fœderis in Cariliaco icti à Pipino cum Stephano non extant, quæ clarius rem omnem exponere possent. Interim certum est, Carolum ab ipsis



ipsis Pontificibus decessoribus Hadriani patritium dictum fuisse. In literis à Baronio ad ann. 755. num. 2. ex bibliothecâ Vaticanâ depromptis hæc habetur inscriptio: *Dominis excellentissimis filiis Pipino Regi & nostro spirituali compatri, seu Carolo & Carolomanno Regibus & utrisq; patritiis Romanorum &c.* Ad eundem modum scribit Stephanus IV. Papa: *Dominis excellentissimis filiis Carolo & Carolomanno Regibus Francorum & patritiis Romanorum &c.* Sed & de iplo Hadriano refert Anastasius, eum Carolo adveni-enti direxisse obviam venerandas cruces, id est, signa, *sicut mos est ad exar-ebum aut patritium suscipiendum.* Si ergo multis retrò annis Carolus jam habuit dignitatem patritiatus, quid est, quod ab Sigeberto, Hadrianum dignitatẽ patritiatus Carolo concessisse? Sed enim salva res est, si dicamus, concessionem illam de confirmatione accipiendam esse, ita ut confirmata denuò ab Hadriano fuerit dignitas jam ante Carolo collata. Nec enim infrequens est Scriptoribus concessum dicere id, cujus ante concessi aliqua fit renovatio.

XX. Secundum argumentum petit Marca ex testimonio Flori Diaconi Lugdunensis libro de electionib. Episcopor. cujus hæc sunt verba: *Sed & in Romanâ Ecclesia usque in presentem diem cernimus absq; interrogatione Principis, solo dispositionis iudicio & fidelium suffragio legitime Pontifices consecrari &c.* Scripsit ea Florus circa annum DCCCXX. Ex quo sequitur, minus cognitam ei fuisse hanc Hadriani & totius Synodi constitutionem. Vidit hoc telum & alexipharmacum præparavit Vir Clarissimus Stephanus Baluzius in commentar. ad istum Flori locum, cum præsertim praxis ejus temporis prorsus contrarium ostenderet. Idcirco necessariò aliquam verbis Flori censet adhibendam esse interpretationem, quam his verbis exponit: *Ego sic censeo, liberam quidem Clero populoq; Romano fuisse electionem Pontificis, sed ordinationem peragi non potuisse absq; assensu Principis. Istud autem sic fiebat. Mortuo Pontifice Clerus & populus Romanus alium eligebant absq; interrogatione Principis, id est, inconsulto principe. Neque enim interrogabatur Princeps, quem vellet eligi. Celebratâ demum electione mittebantur, qui Principem monerent. Is verò Legatos Romam mittebat, qui electionem examinarent. Et postquam ex inquisitione Missorum constabat, electionem ritè & canonicè celebratam fuisse, adeoque Principem non impedire, quin electus consecraretur, tum verò peragebatur ordinatio. Hoc est, ut puto, jus quod Karolo Magno collatum est in Synodo Romanâ sub Hadriano anno 774. in quâ Pontifex Hadrianus universiq; Episcopi, ceteriq; qui in Synodo aderant, tradiderunt Karolo jus & potestatem eligendi Pontificem & ordinandi Apostolicam sedem. Sanè existimandum non est, sensisse veteres, merum electionis jus Karolo tributum fuisse, sed tantum jus examinandi electionem eamq; cassandi, si canonicè facta non fuisset: tum verò ordinandi sedem Apostolicam, id est, ordinationem Romani Pontificis concedendi, post-*



quam constabat electionem ritè ac canonicè fuisse celebratam. Hactenus Baluzius, cui potior videtur istius Synodi Romanæ autoritas, quam ut Flori testimonio labefactari queat. Quod verò porro addit Marca de Lupi Ferrariensis epistolâ, in eâ nullam hujus Synodi & Hadriani fieri mentionem, parum roboris habet, cum in scribentis arbitrio sit, testibus, quibus velit, uti.

XXI. Tertium Marcæ argumentum studiosè prætereo, quod epistolæ Hadriani, ex quibus id depromptum est, non sint ad manûs. Sed absolvit ipse tamen Marca tandem Sigebertum à crimine imposturæ, de hoc unico eum arguens, quod secundum Karoli adventum, & habitam tum temporis Synodum confinjerit. Sed enim, dum Leonis VIII. Constitutio, quæ extat apud Gratianum *c. seq. dist. 63.* Marcam confirmavit, ut liberum pronunciaret Sigebertum ab imposturæ vitio, cur non eodem modo movere eadem potuit Marcam, ut Synodum à Sigeberto significatam statueret. Leonis ista constitutio integra extat apud Theodoricum de Niem, cujus verba huc facientia hæc sunt: *Idem enim sanctus Vir (Hadrianus) sanctum Synodum congregavit, & in presentia omnium, eorumq; autoritate domino Karolo invictissimo Regi Francorum & Longobardorum ac patritio Romano suisq; Successoribus, regnum Italia, patritiatus dignitatem & ordinationem Sedis Apostolicae concessit.* Dubitari ergò non potest de facto, nec dubitat Marca: dubitari etiam non potest de habitâ Synodo. Solum ergò de eo disceptatur, quo tempore habita ea Synodus fuerit, & utrum rectè statuerit Sigebertus adventum Caroli secundum post captam Papiam. Id verò ad institutum nostrum parum facit, nec necesse proinde est, ut prolixiores hic simus, præsertim cum jam supra rationes adduximus, quibus excusari queat Sigebertus.

XXII. Videamus nunc alteram illam Leonis constitutionem, quam similiter Baronius falsitatis arguit, Marca vero eruditè defendit. Præmittit Baronius, objici posse, nullius momenti esse ejusmodi constitutionem eò quòd non à legitimo Papâ facta sit, ut qui sederit vivente adhuc legitime creato Romano Pontifice. Sed parum confidere videtur huic objectioni ipse Baronius, quandoquidem suffectus fuit Leo Johanni XIII. à sede Romanâ dejecto & remoto. Ille autem germanus & verus Pontifex semper habitus fuit, cujus in Ecclesiâ successio extat. Ex quo fundamento Leonem hunc Benedicto V. præfert Onuphrius Panvinius. Hoc igitur argumento omisso pergit Baronius: *Nam quod imprimis ad Carolum spectat, cujus exemplo id factum dicitur, tantum abest, ut Carolus sibi arrogare voluerit, quod asseritur, electiones Episcoporum, ut potius suo promulgato decreto eas statuerit esse liberas, atq; ex sacrorum Canonum præscripto decerni.* Describit deinde decretum, quod intendit, quodque habetur apud Gratianum *c. sacrorum dist. 63.* At verò sciendum est, decretum istud non esse Caroli, sed Ludovici



vici Pii ejus filii. Deinde exorbitat nimis Baronius, dum Imperatorem per decretum istud jurē suo renuntiasse contendit, cum tamen nihil aliud in eo disponatur, quam ut electione Cleri & plebis personæ idoneæ promoveantur ad Episcopatus. Id verò non impedit, quin post electionem & ante ordinationem necessarius fuerit assensus Regius. Et proinde intelligi potest & debet istud decretum Ludovici salvà in omnibus dispositione Imperiali, uti rectè explicat Melchior Goldastus in *Repl. pro Imper. pag. 164.* Jus enim illud eligendi Episcopis concessum non fuit absolutum, sed delegatum, & hâc conditione determinatum, ut ab Episcopis electus postea confirmaretur à principe, & nemo plene investiretur, qui post electionem Ecclesiasticam non expressum assensum ab illo obtineret.

XXIII. Pergit Baronius: *Sed quid est, quod in asserto decreto Leonis dicitur, concessas esse Carolo Magno investituras ab Hadriano, cum nec ipsum quidem nomen investiturae temporibus Caroli esset in usu? Legant & scrutentur auctores omnes, qui Caroli temporibus aliquid scripserunt, si alicubi penes eorum aliquem invenerint nomen investiturae, vel usum ejus per annuli collationem & baculi.* Hinc igitur putat Baronius ex investiturae vocabulo prodi falsitatem constitutionis ab Leone VIII. factæ. At verò in memoriam revocat Baronio Fridericus Lindenbrogus in *Glossar. vocab. vestitura*, quod ipse sub anno DCCXLIII. Synodi Liptinensis decreta descripsit, in quibus legitur: *Si moritur ille, cui pecunia commendata fuit, Ecclesia cum propria pecuniâ revestita sit.* Fuit ergò vocabulum hoc in usu, antequam Carolus articulatè loqui disceret. Quin sæpè occurrit istud in Codice Legum Wisigothicarum, Langobardicarum, & aliarum gentium. Idem etiam in antiquis chartis sæpiusculè invenitur. Apud Goldastum *tom. 2. Alamannicar. antiq. charta 42.* Liutfretus Presbyter recensuit instrumentum, quod sub Pipino Caroli Magni Patre anno DCCLIV. confectum fuit. Inter alia hæc ibi habentur verba: *Trado vobis & servum meum nomine Nhidenus & Vxorem ejus Bruna & cum obâ suâ, & cum omnia quo vestiti sunt: & alium servum meum nomine Wolfbarium cum Vxore suâ Arane, cum obâ suâ & cum omnia quo vestitus est &c.* hoc est investitus & beneficiatus. Aliud antiquius refertur *chartâ 58.* ab Hirngo Lectore, quod est de traditione Pietæ comitissæ, scriptum sub Hilderico Rege, (cui Pipinus Caroli Magni Pater in Regno successit) anno DCCXLV. In eo sequentiâ hæc leguntur: *Post meum verò discessum ipsas res ad monasterium S. Galloni ad melioratas revertant absq; ullâ contradictione, vel minuatione, manu vestiti à partibus meis vel heredum meorum &c.* Manu vestiti est, pacto vel conditione feudali, vel emphyteuticariâ dare. Haud paulo apertius ritus iste investiendi continetur in *chartâ 77.* ubi Harmedeus Clericus recenset instrumentum anno DCCLXXVI. confectum, & in eo hæc verba: *Confessi sumus -- quod genitor noster Marulfus omnem hereditatem*



tatem & substantiam suam tradidit ad monasterium s. Gallonis, qui constructus est in pago Arbonense, ubi ejus sacrus requiescit corpus, & nos posthac exuti de omni re paternâ nostrâ revestivimus Wolframum monachum, & missum ipsorum monachorum per tribus diebus & patribus nostris, & per beneficium ipsorum monachorum reintravimus &c. Plurima alia ex illâ Goldasti centuriâ afferri, possent, nisi res manifesta esset, & jam satis probata.

XXIV. Vox investitura & vestitura usurpata est & in feudorum concessione, & in aliâ quâcunque bonorum alienatione & translatione, Vid. Joseph. Gibalin. de usur. lib. 4. cap. 3. art. 8. Carol. du Fresne in Glossar. Nihil enim aliud est, quam possessionis traditio, vel naturalis vel symbolica. Etsi enim hodiè vocabulum istud vix alibi usurpetur, præterquam ubi de feudis agitur, ita ut investitio seu investitura pro genuinâ feudi notâ habeatur. Frid. Brukman. vol. 2. consil. 9. n. 79. Siquidem feudum sine investitura nullo modo constitui potest, etiam si Domino jubente quis alicujus rei nomine feudi possessionem nanciscatur, & teneat. 1. F. 25. Olim tamen cujuscunque prædii etiam allodialis traditionem significabat, uti ejus rei fidem facit instrumentum venditionis antiquum, quod recenset Barnabas Brissonius lib. 6. form. pag. 500. & 501. ubi hæc habentur verba: TU PASCUTI (qui erat venditor) FUSTE ILLUM INVESTITO. TU SEGNITI (qui emptor erat) FUSTEM MANU CAPITO. Imò verò juris qualiscunque collationem denotabat, quâ ratione officiis omnibus tum civilibus, tum Ecclesiasticis applicatum legitur. Quo imprimis faciunt verba auctoris antiqui, qui vitam Romani Episcopi Rotomagensis descripsit: Fit itaq; inter palatinos proceres de viro sancto communi assensio, qui omnes unanimiter Regi consulunt, ne grex Christi suo frandetur desiderio, sed divina protinus ad effectum ducatur electio, quo Rex gratulatus consilio, convocatis tam Episcopis, quam Abbatibus baculum illi contulit pastoralem. Inbronizatur ergò pontificali apice &c.

XXV. Verba hæc refert Fr. Juretus ad Ivonis Carnotensis episc. 157. & addit, Romanum illum claruisse sub Ludovico & Clotilde, circa annum DCXXIII. Ex quo sequitur, investituram Episcoporum à Regibus factam fuisse diu ante Carolum, nec adeò in decreto Hadriani supra memorato novum quid contineri, præter juris illius extensionem, nempe ut eo uti liceret in Regno Italiæ, quemadmodum antea faciebat in provinciis regni Francisci. Tum illud quoq; novum conceditur, quod Carolo potestas tribuitur eligendi Pontificem Romanum, uti rectè statuit Petrus de Marca de concord. sacerdot. & imp. lib. 8. cap. 19. n. 6. Sed & illud inde sequitur, malè id quod de investituris Episcoporum dicitur, applicari à quibusdam ad territoria & fundos Episcopis concessos, cum utique investituræ vocabulum etiam in rebus Ecclesiasticis multò antiquius sit, quàm integra territoria

Epi



Episcopis tribui cœperunt, quippe quod Ottonis I. tempore demum contigit. Quin si omnino jurisdictio civilis per investituram denotari debuit, non sanè illam per annulum & baculum, sed per sceptrum aut vexillum fieri oportuit. Ex dictis verò manifestum est, investituram illam, quam Episcopis olim impertitam ab Imperatoribus & Regibus diximus, fuisse effectum & signum assensus Regii, nec potuisse adeo quenquam, etsi à Clero & populo unâ voce electum, ordinari prius & consecrari, quàm de consensu Imperatoris constaret, hunc debere esse Episcopum. Consensus verò index & signum erat baculus & annulus noviter electo Episcopo traditus. Et hæ sunt illæ investituræ, propter quas tanti in Romano Imperio excitati à Pontificibus Romanis fuerunt fluctus, tantæ rerum omnium mutationes. Obiter addo, etiam inferiorem dignitatum & beneficiorum investituram factam fuisse aliquando per annulum ut plurimum autem per traditionem libri, uti patet ex Ivonis Carnotensis *epist.* 182. ad quam videri potest Joh. Baptista Sonchetus.

XXVI. Sed nondum definit Baronius falsitatis argumenta conquirere. Sequamur ergò eum *æ. nota.* Verùm, inquit, *quod dicitur id à Leone factum in Concilio habito in Ecclesiâ Salvatoris: penes quem, rogo, mentio ejusmodi concilium à Leone VIII. dicto Pontifice factum, ut quid hujusmodi sit ab eo concessum Othoni.* Potuisset verò hanc censuram prorsus omittere Baronius, si rem gestam & constitutionem Leonis attentius secum perpenderit. Nullibi enim dicitur, concilium aliquod vel provinciale vel nationale congregatum fuisse ab Leone, sed synodum tantum aliquam. Synodi autem vox haud rarò qualemcunq; cœtum etiam singularum Ecclesiarum denotat. Atque ita vocabulum istud hoc loco accipiendum esse, ipsa verba Leonis apud Gratianum ostendunt, dum ait: *Ego quoque Leo servus servorum DEI Episcopus cum toto clero ac Romano populo constituimus & confirmamus & corroboramus &c.* Clerus iste & populus Romanus, ex quibus tum temporis collectus fuerit, haud paulo explicatius refert ipsum instrumentum Decreti à Leone facti apud Theodoricum de Niem, dum in fine additur: *In his actis intersuere Senatores, proconsules, Exarchatus quidem tenentes, Regionarii, Schola Græcorum, Arabum, Judæorum & Paganorum, & de majoribus omnium platearum. Insuper Cardinales, Archiepiscopi omnes, presbyteri & Episcopi de finitimis civitatibus, processionarii, Notarii, Cancellarii, & ex omni plebe Romani Imperii.* Hoc modo se habuit Synodus à Leone congregata, ut frustra adeò exigat Baronius descriptionem ejus plenioram ab aliquo ejus temporis Historico.

XXVII. Sequitur apud Baronium porrò: *Sed & repugnant hīs omnibus praxis & leges aliorum post Carolum Successorum Imperatorum, ut quid dici possit fuisse ab Hadriano concessum eidem Carolo Magno de electione Romani Pontificis.*



*rificis.* Difficile hoc erit Baronio probare, quandoquidem in successoribus Hadriani sanctè custoditum fuit jus istud Imperatoris. Hadriano enim successit Leo III. huic Stephanus IV. & hoc defuncto Paschalis I. de quo sic scribit Platina: *Paschalis patriâ Romanus, patre Bonoso, nullâ interpositâ Imperatoris auctoritate Pontifex creatur: hanc ob rem, ubi Pontificatum inivit, statim Legatos ad Ludovicum misit, qui ejus rei culpam omnem in clerum & populum rejicerent, quod ab his vi coactus esset Pontificium munus obire. Acceptâ hâc satisfactione Ludovicus respondit populo & clero, majorum institutâ & pacta servanda esse, caverent, ne deinceps majestatem lederent.* Verba hæc haud obscure inferunt, etiam Leonis III. & Stephani IV. electionibus accessisse consensum Imperatorium. Ad quid enim opus fuisset deprecatione per Legatos factâ, si Imperatoris necessaria non amplius fuisset auctoritas? Et cur Ludovicus pactorum à majoribus initorum mentionem fecisset, eaque servari jusfisset, si nullus eorum amplius fuisset usus?

XXVIII. Sed audiamus Baronium probantem: *Nam audi, inquit, quæ in electione Hadriani II. Papa legantur. Cum Hadrianus &c. Legi hæc possunt apud Gratianum d. dist. 63. c. 29. Ubi obiter noto, non excusari posse Baronium, quod contrarium usum probare velit ex temporibus Hadriani, decretum non immediatè sequentibus, sed multo novioribus, omisso integro ferè seculo, faciendo saltum ab Hadriano I. ad Hadrianum II. inter quos decem alii Pontifices sedem Romanam tenuerunt. Subjicit autem Baronius: At quomodo rogo te, se injustam causam fovere cognoscentes quieverunt, si pro eis vigeat adeò amplum privilegium à tanto Pontifice Regi tanto Carolo Magno concessum? nam si illud verè datum fuisset, eos præteriri minime potuisset, vel ipsum Imperatorem Ludovicum, qui ut eadem habent res geste Hadriani II. adversus suos Legatos, talia præsumentes indignatus est, Romanos verò laudavit. Quæ enim ibi leguntur, attende: sunt ista: Audiens hoc Ludovicus Imperator Christianissimus, mox Imperialem scribens Epistolam, cunctos Romanos, qui dignum tantum peregissent officio Præsulem collaudavit. At verò audio ego Imperatorem laudantem institutum populi, non audio indignantem adversus suos legatos. Et laudavit sanè ille Romanos, non quod Missos suos præterierint, sed quod talem elegerint, quem ipse, ut tantus Domini famulus, cunctisq; gentibus, videlicet tam Romanis, quàm diversis adventis desideratus & desiderabilis Christianæ plebi præficeretur medullitè exoptavit. Uti habent verba, quæ omisit Baronius. Deinde falsum est, quod præsupponit Baronius, quieverisse Imperatores ab jure isto exercendo. Exercuisse istud Ludovicum per Missos suos in ipsâ hâc Hadriani II. electione satis probant verba à Baronio adducta. Et, si quieverunt, an putabimus illicò agnovisse eos, se injustam causam fovere? Imò verò renuntiatio juris, haudquaquam supponit injustam causam, cum renunciare quilibet possit, juri pro se introducto,*



ducto, & uti non possit illo, quod ei lex dedit. Quid verò de Ludovici renuntiatione sentiendum sit, postea videbimus.

XXIX. Et hæc quidem satis confutant ea, quæ ex c. *Cum Hadrianus* dist. 63. nobis obvertit Baronius. Cæterum totum istud Gratiani capitulum *voluntas* vitio laborare videtur, omnemq; adeò probationis vim amittet, si consideremus, primò, tribui id Gregorio IV. Pontifici. At Hadrianus II. de quo id agit, multo posterior est Gregorio, quod & annotarunt, qui jussu Gregorii XIII. jus Canonicum & decretum Gratiani reviderunt. Deinde non satis cohæret ista narratio, uti optimè animadvertit Dn. Stephani Baluzius *ad epistol. Gregorii IV.*, quam edidit cum Agobardi operibus. *Nam quomodo fieri potuit, (ipsa ejus verba referam) ut Legati omnem indignationem medullitus sedaverint, quod dicerent Romani, ita factum esse, ne presentia Missorum Imperatoris verteret in necessitatem, cum hic esset querela eorum fundus? An existimamus, Viros in aulâ educatos & longo Cesarum Sacramento imbutos adeò jurium majestatis incuriosos ac desertores fuisse, ut ea tam facile sineret convelli & obliterari? Probabilius est excusasse Romanos precipitationem ordinationis, quod raptus potius fuerit Hadrianus quam electus, neq; modum potuisse poni ardori Cleri ac populi. Addiderunt haud dubiè, scire se jus, quod Imperator haberet in electione, neq; contemnere, & provisuros, ne deinceps talia attentarentur, tolerarent modo Missi electionem Hadriani ad eumque salutandum venirent. His verbis obsequii & reverentiæ in Augustum plenis crediderim delinitos Missos, ad Hadrianum salutandum accessisse. Tum Ludovicum Imperatorem, ne Schisma in Ecclesiâ DEI faceret, hanc electionem approbasse ac laudasse. Hactenus Baluzius. Optimè sanè: Quis enim crederet, deprecari quem posse culpam, quam contumaciâ & proterviâ suâ auget? Et quis crederet, veniam quem dare delinquenti, qui in delicto perseverat? Non certè is est modus placandi animum incitatum, & leniendi irâ accensum. Molliora requiruntur verba & ad pœnitentis habitum composita, non tam aspera, & irritantia magis, quam exculantia.*

XXX. Post tot conquisita argumenta sed omni destituta nunc robore concludit tandem Baronius: *At quod dicunt eo modo datis ab Hadriano privilegiis renunciassse Imperatorem, quomodo quis renuncians, non exprimat, quia renunciat? necessaria enim omninò ejus est mentio &c.* Hoc verò iterum falsum est. Docent Jcti, renuntiationem esse vel expressam, vel tacitam l. 1. in verb. *vel palam vel tacitâ dissimulatione sit renunciatum, cod. de integr. res. min.* Ita exempli gratiâ, actus recipiendi pretium post diem legi Commissoriæ præstitutum duo demonstrat, primum, quod agens recipit, idque satis patet ex ipso actu: deinde quod renunciare censetur legi Commissoriæ l. 6. §. fin. § l. 7. ff. de Lege Commiss. Hoc autem non fit palam, sed per præsumptionem demum id colligitur, dum recipiens eligendo implementum



contractus facit actum contrarium Commissoria. Dupliciter autem ex facto aliquo colligitur talis renunciatio: vel ex actu geminato diversis temporibus facto, quâ ratione gemina mulieris intercessio post biennium ceu quædam renunciatio, aufert mulieri beneficium S<sup>C</sup>t. Vellejani l. 22. ff. ad S<sup>C</sup>t. Vellej. Vel ex actu contrario, si quis illius, quod jure beneficii ipsi indultum fuerat, contrarium commiserit vel admiserit, c. 20. X. de offic. deleg. l. 30. in fin. ff. de min. Sic in officiosi testamenti querelâ, relicto legatum ab herede instituto acceptando, tacite renunciatur l. 8. §. 10. l. 10. §. 1. ff. de inoff. test. Sic deponens censetur renunciasse privilegio deponentibus competenti, si accipiat ufuras l. 44. §. 1. & ibi gloss. ff. de adm. & peric. tutor. Quis verò dicere nunc velit, non competiisse talia jura & privilegia, quia illis renunciatum non est verbis expressis? Convenimus tamen in hoc cum Baronio, Carolum nunquam renunciasse. E contrario verò asserimus, Reges & Principes ad electiones Episcoporum concurrere jure suo proprio, & propter imperium, quod sustinent; nec ad eò ex alterius beneficio eam potestatem accipere: Quâ de re differendum erit mox pluribus.

XXXI. De Ludovico vero pio, Caroli M. filio valdè disceptatur, an non ille jure suo cesserit; & Pontificem Romanum deinceps sine assensu suo eligi voluerit? Apud Gratianum *dist. dist. 63. c. 30.* refertur Ludovici istius pactum cum Paschali Pontifice, in quo præter donationem Pontifici factam, hanc etiam Romanis dat gratiam, ut liceat eum, quem divinâ inspiratione & B. Petri intercessione omnes Romani uno consilio atque unâ concordia sine aliquâ promissione ad Pontificatus ordinem elegerint, sine aliquâ ambiguitate atque contradictione more Canonico consecrare, & dum consecratus fuerit, legati ad se vel ad suos Successores Reges Francorum dirigantur, qui inter se & inter illum amicitiam & charitatem & pacem consocient. Cum igitur olim non liceret consecrare aut ordinare noviter electum, nisi accessisset consensus Regius, jure hoc suo nunc cedit Ludovicus, nec ordinationem procrastinari vult, sed post ordinationem Legatos ad se mitti jubet, non ad impetrandum consensum, sed ad pacem & concordiam stabiliendam. Constitutionem integram ex monumentis Vaticanis & quidem quatuor exemplarium collatione, uti jaçtitat, recenset Baronius *ad ann. D. CCC XVII. num. 10. seqq.*

XXXII. Fateor, magnum habituram pondus hanc constitutionem, nisi reclamaret fides historica, quæ valdè suspectam illam reddidit, quicquid etiam de Vaticanis suis exemplaribus gloriatur Baronius. Siquidem ex eadem bibliothecâ Vaticanâ aliud instrumentum à Baroniano valdè diversum recenset Raphael Volaterranus *Geograph. lib. 3.* Cætera suspitionis argumenta eruditè collegit Carolus Molinæus *ad S<sup>C</sup>t. Franciæ contra abusus Papar. num. 119. seqq.* cujus ipsissima verba hic adscribere operæ videtur precium. *Minus obstat, inquit, c. ego Ludovicus 63. dist. ubi dicitur Ludo-*



Ludovicum I. Paschali I. jus eligendi & instituendi Romani Pontificis remiſſe. Hoc enim à ſuſpecto autore proceſſit, videlicet à præſato Bibliothecario, ut Platina in Paſchali I. Sabellicus enneaide 8. lib. 9. Volaterranus anthropol. lib. 22. teſtantur. Ut autem non eſt in favorem Papparum credendum Bibliothecario, potentatus eorum fautori, ſamuloq; domeſtico: ita non eſt credendum Gratiano monacho, qui & ipſe affectibus & ambitioni novorum ſui temporis Papparum, quantum potuit, favit, nec aliunde quàm à Bibliothecario dictum c. Ego Ludovicus, tranſſumpſit, & ſic nec aliis, qui tantum dicta ejusdem Bibliothecarii recitant, nec aliunde ſciunt, nec examinant. Sed examinando veritas eluceſcit in contrarium. Quia idem Paſchalis à populo vi coactus pontificium munus obire ante habitam autoritatem Imperatoris Legatos excuſatum & ad culpam non inſciendam, ſed in populum transferendam miſit ad Ludovicum Pium: qui, ut manſvetus erat, ſatisfactionem quidem accepit, ſed cum increpatione Cleri & populi, & adjecto præcepto majorum inſtituta pactaq; ſervandi, utq; caverent, ne deinceps majeſtatem lederent, ut expreſſè Platina & Sabellicus teſtantur. Quid autem magis contrarium aut repugnans eſt præſata & ſuſpectæ Bibliothecarii ſcripturæ? Certè vel hoc falſitatis convincitur, nec tamen uno etiam per ſe ſufficienti exemplo tantum, ſed etiam ex eo, quod tempore Eugenii II. immediati dicti Paſchalis Suceſſoris, Ludovico Pio adhuc vivo, Lotharius I. filius ejus in Imperii conſortium adſumptus Romæ politiam ordinavit, & magiſtratus inſtituit. Hoc autem fieri non potuiſſet, ſi Ludovicus Pius Romam ipſam, caput imperii, Pape dediſſet. Quid, quod Volaterranus Geogr. lib. 3. prætenſam illam Ludovici donationem longè aliter & difformiter, quàm Gratianus reſert; Sed ex ſcripturâ quâdam apocryphâ, quam in Bibliothecâ Pape ſeſe inveniſſe dicit. Et ſic illius Bibliothecæ ſcripturæ, unde tam Bibliothecarius, quàm Gratianus & Volaterranus ſumpſerunt, ſibi ipſis non conſtant, & non ſolum ut domeſtica & loco ſuſpecto, ſed etiam ut variè rejiciendæ ſunt.

XXXIII. His ita firmatis, donationem ipſam, quæ à Ludovico facta dicitur, & in eodem inſtrumento continetur, fallaciſſimè confictam eſſe probat. Deinde pergit: Præterea adhuc vivo Ludovico Pio & biennio ante ejus obitum Gregorius IV. electus, nunquam voluit inire Pontificatum, niſi prius ſua electione ab Imperatore, legatisve ſuis ad hoc deſtinatis diligenter examinata & confirmata, ut omnes teſtantur, & addit Platina, quod præſatus Ludovicus hoc non faciebat ex ſuperbiâ, ſed ne jura imperii amitteret. Ergo falſum eſt, illum prius ea remiſſe præſato Paſchali, ut ex Bibliothecario reſert Gratianus & alii, quia Gregorius IV. poſterior eſt & tertius à Paſchali I. & idem Ludovicus Pius adhuc vivebat, & recens adhuc fuiſſet memoria dicti prætenſi pacti inter Ludovicum & Paſchalem, ſi quod tale fuiſſet. --- Rurſus in d. c. Ego Ludovicus, non dicitur, quod Ludovicus jus eligendi & ordinandi Romani Præſulis, ad imperium ſpectans abſolutè vel ſimpliciter remiſerit, ſed ita demum, ut electio eſſet



esset omnium Romanorum & dummodo uno consilio & una concordia sine aliqua promissione fieret, & mox Legati de eâ re ad Regem Francorum dirigerentur. Et sic, si verum fuisset illud præsumptum pactum, non potuisset, electio auferri à populo & limitari ad clerum: & multo minus auferri à clero & limitari ad Cardinales, sine consensu Regis, cujus adhuc jus remaneret, si per Simoniam vel aliam corruptelam electio facta sit. Hæc Molinæus in jure Canonico versatissimus, sed qui propter præfationem opusculo allegato præfixam Regno Galliæ excedere coactus fuit, uti fatetur ipse in *tr. de Monarchiâ Francorum in fin.*

XXXIV. Dum igitur acta Ludovici pugnant cum dictâ ejus constitutione, necesse est ut statuamus, vel fabulosam & commentitiam eam esse, vel interpretatione aliquâ juvandam. Et verò haudquaquam dici potest, quod exclusa per eam sit confirmatio Imperatoris. Seditioes & Simoniam abesse cupit, & tunc electum more canonico consecrare jubet. More autem canonico necessarius etiam erat assensus Imperatoris, cujus nulla omninò indictâ constitutione facta est mentio. Atqui merito retorquemus telum istud, quo Baronium pugnare diximus, quod non excidat quis privilegio, cui expressè non fuit renunciatum. Quod verò Legatos post consecrationem à Papâ ad se mitti postulat Ludovicus, eo ipso non remittit Legatorum missionem ante consecrationem, ad impetrandum Imperatoris assensum. Utraq; enim stare simul potest, si consideremus, differre eas causâ efficiente & fine. Quæ enim fit ante consecrationem, ea autorem habet populum Romanum &, quidem ad obtinendam Imperatoris confirmationem. Altera autem fit ab ipso Papâ in sede suâ jam existente, ad pacem, amicitiam, & concordiam conciliandam.

XXXV. His ita sufficienter deductis haud frustra nunc conjecturari licet, assensum Imperatoris in omnibus Pontificum Romanorum electionibus requisitum fuisse, usque ad Hadrianum III. Pontificem, qui ut scribit Guilielmus continuator Anastasii *in ejus vitâ*, de electione Pontificis decrevit, ne in ipso creando Imperatoris auctoritas expectaretur, idq; ideo, ut Cleri & populi libera essent suffragia. Illectum eum credit Platina hæc opportunitate, quod Carolus Crassus Imperator ab Italiâ cum exercitu discedens in Nordmannos rebellantes movisset. Ab eo tempore, quales Pontifices sedem Romanam deinceps tenuerint, ex descriptionibus eorum disci potest. Mirabitur, quisquis ad istud fastigium promotos legerit Formosum, Bonifacium VI, Stephanum VI, Romanum, Theodorum, Johannem IX. & alios, vera monstra & portenta Ecclesiastica. Ab illis enim acta, rapta omnia, cælo terram, terram inferno permistam scimus ex historiis. Idq; ipsum cum animadvertisset Johannes IX. & scandala electionum ob Imperatoris exclusionem oriri secum reputasset, autor fuit in Concilio Romano à se habito, ut auctoritas Imperatoris quodammodo restitueretur.

Dixi



Dixi quodammodo, quia hoc tantum videtur concessum, ut consecratio fieret in presentia Legatorum Imperialium ad evitandos tumultus, qui in actu isto excitari solebant. Verba ejus Synodi cap. 10. ita habent: *Quia sancta Romana Ecclesia, cui DEO auctore presidemus, plurimas patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia absq; Imperatoris notitiâ & suorum Legatorum presentia Pontificis fit consecratio, nec Canonico ritu & consuetudine ab Imperatore directi intersunt Nuntii, qui violentiam & scandala in ejus consecratione non permittant fieri: Volumus, id deinceps ut abdicetur & constituendus Pontifex, convenientibus Episcopis & universo Clero eligatur, expetente Senatu & populo, qui ordinandus est, sic in conspectu omnium celeberrimè electus ab omnibus, presentibus Legatis Imperialibus consecratur. Nullusq; sine periculo juramentum vel promissiones aliquas novâ adinventione ab eo audeat extorquere, nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne Ecclesia scandalizetur, vel Imperatoris honorificentia minuatur.* Legitur apud Gratianum c. quia dist. 63. sed cum inscriptione falsâ, ac si Stephanus Papa ejus autor esset.

XXXVI. Sed neq; hoc quidem decretum observatum fuit; qui enim successit, Benedictus IV. ipse à Johannis lege & auctoritate Imperatoris sedem occupasse dicitur. Et quanquam eum non omnino sine laude dimittat Platina, in descriptione tamen vitæ ejus, Lectoris animum præparat, ne ad sequentium Paparum vitas obstupefcant nimium, & ob ingentia eorum flagitia pessimè de Ecclesiâ Christi sentiat. *Ubi, inquit, cum ipsis opibus lascivire cepit Ecclesia DEI, versis ejus cultoribus à severitate ad lasciviam, peperit nobis tantam licentiam peccandi, nullo principe flagitia hominum tum coercente hæc portentosa, à quibus ambitione & largitione sanctissima Petri sedes occupata est potius, quam possessa.* Et certè fuerunt circa ea tempore per tres ferè hominum ætates Pontifices Romani, si non omnes, tamen pleriq; homines monstruosi, vitâ turpissimi, usquequaq; fœdisimi, uti de illis loquitur Cardinalis Baronius *annal. tom. 10.* Sic & Gilbertus Genebrardus *lib. 4. Chronogr.* sub initium seculi decimi: *Per annos ferè 150. pontifices circiter quinquaginta à Johanne scil. VIII. (nonum facit Platina, locum quoque & numerum concedens Johannæ Papißæ) qui Nicolao I. & Hadriano II. sanctis Pontificibus successit, ad Leonem nonum usq; à virtute majorum prorsus defecerunt, apotactici, apostaticive potius, quàm Apostolici. --- E tanto Pontificum numero quinq; modo & satis tenuiter laudantur, Martinus II. Agapetus II. Johannes XVII. Sergius IV. Gregorius VI. Culpam autem ejus rei conjicit Genebrardus in Imperatores, quod libera ab ipsis non esset Pontificum Romanorum electio. Eandem sententiam repetit Thomas Stapletonus *lib. 1. de magnit. Eccles. Rom. cap. 8.* his verbis: *Ab anno DCCCLXXIV. per annos CL. pontifices circiter 50. à Johanne VIII. usq; ad Leonem IX. (exceptis quinq;) propter Germanicos Imperatores liberam & canonicam Romani pontifi-**



*cis electionem impediētes, à virtute majorum plurimum deficientes parum Apostolici visi sunt.* Imperatoribus verò perperam ab utroque; imputatur ejus rei culpa, quos plerosque ut pietate & virtute insignes hodiè adhuc magni facit & in exemplum proponit posteritas. Rectius omninò Cardinalis Bellarminus in *Chronol. ad ann. 1026*: His, temporibus, quibus Pontifices Romani à pietate Veterum degeneraverant, Principes seculi sanctitate florebat.

XXXVII. Quid inter Ottonem I. Imperatorem, & Lonem VIII. Pontificem actum fuerit, supra abunde discussimus. In compendium contrahit rem gestam Linthprandus, (si modo is autor est *libri 6. capitis 6.* de quo eruditos adhuc dubitare observo) dum ait: *Cives verò sanctum Imperatorem cum suis omnibus in Urbem suscipiunt, fidelitatemq; promittunt: hæc addentes & firmiter jurantes, nunquam se Papam electuros aut ordinaturos præter consensum atq; electionem Domini Imperatoris Othonis Cesaris Augusti, filiiq; ipsius Regis Othonis &c.* Non erat temerè conceptum istud à Leone Pontifice consilium, neque turpi assentioni innitebatur, sed gravissimis ex causis, & re ipsa præviâ deliberatione accuratè discussâ decretum hoc factum fuit. Audiamus rationes ejus enucleantem Carolum Sigonium *ex lib. 7. Leone Pontifice subrogato tum de statu Ecclesie reformando relatum.* Non erat nescius Leo, omnem presentis hujus perturbationis Ecclesie fontem à se dâ Romanorum ambitione esse deductum, qui pontificatum, id est, Romæ ac totius propè Italie dominatum anxie affectantes, intestinis jam pridem seditionibus civitatem, ac comitia corrupissent. Non sine causâ Hadrianum I. Carolo Magno tribuisse, ut Ecclesiam ordinaret, & Pontificem legeret. Hadrianum III, qui liberâ ex omni parte comitia effecisset, plus dignitati, quàm quieti Ecclesie studisse. Nam libertate populo in Comitibus reddidâ, Romanos indies deteriores effectos. Nimirum hanc libidinem coercendam esse, neq; aliud frenum acrius injici posse, quàm si Hadriani I. constitutio renovetur. Itaq; relatione factâ & rein disceptationem adducta præsentem atq; assentiente conventu sic statuit &c.

XXXVIII. Leo hic VIII. cum diem suum obiisset, cœpit, quod eo auctore conclusum fuerat, populus Romanus observare, & quod Imperatoribus addixerat, jus præ cæteris in electione novi Pontificis attendere. Tunc, inquit Regino Abbas Prumientis *libr. 2. circa fin.* Legati Romanorum, Azo videlicet, protoscriniarius & Marinus, Sutriensis Ecclesie Episcopus, Imperatorem pro instituendo, quem vellet, Romano Pontifice in Saxoniam adeuntes, honorifice suscipiuntur & remittuntur. Et Otgerus Spirensis Episcopus & Linzo Cremonensis Episcopus cum eisdem Romam ab Imperatore diriguntur. Tunc ab omni plebe Romanâ Johannes Narniensis Ecclesie Episcopus eligitur, sediq; Apostolice Pontifex inthronizatur &c. Laxior adhuc videtur fuisse potestas Ottonis III. Imperatoris, quippe qui initio imperii sui, cum vix esset annorum duodecim, imperiali usus præcepto vacante sede Romanâ, quendam sui consanguineum



guineum cujusdam ducis filium illo delegit, atque ex more in sede Apostolica sublimari mandavit, uti testatur Glaber Rodulfus Monachus Cluniacensis *hystor. lib. 1. cap. 4.* Fuit autem is Gregorius V. deinceps dictus. Quo defuncto, idem Imperator Gerbertum Ravennæ Archiepiscopum, Pontificem Romanorum creavit, Sylvestrum scilicet II. apud eundem Glabrum *d. l.*

XXXIX. Continuata diu fuit hæc ratio constituendi Pontificem Romanum, ut maximè retractarius sæpè esset, & jus istud Imperatoribus extorquere conaretur populus Romanus. Nec enim sine causâ Henricus II. Imperator novum eis frenum injecit, dum in *verba sua jurare coegit, Pontificum electioni se nequaquam interfuturos, nisi jussu Imperatoris id facere cogerentur,* uti refert Platina in *vita Clementis II.* Videbat enim, pergit idem, Imperator eò *licentia factiosum quemque & potentem, quamvis ignobilem devenisse, ut corruptis suffragiis tantam dignitatem consequeretur, quæ certè, nisi sanctitate & doctrinâ bene meritis volente DEO demandari cupiam non deberet.* Quod de Henrico refert Platina, coactos ab eo Romanos jurare, id alii ipsi Clementi Pontifici tribuunt. Vid. Naucerus *gen. 35.* Ad istud autem, quod de corruptis suffragiis ait, commentarii vicem sustinere potest querela Caroli Sigonii *hyst. reg. Ital. lib. 8.* Libet hoc loco, inquit, in memoriam revocare, quod supra in *historiâ anni 776. referenda prædiximus, Romanos proceres private querende potentie causâ corruptis comitiis Pontificis Ecclesiam gravibus inducentos propè annos seditionibus ac sædis offensionibus implevisse.* Hi fuerunt, ut scripsi, Alberus Marchio & Albericus filius Consul, Tusculani Comites, & qui ab eis aut genus traxerunt, aut potentiam acceperunt, qui populo cleroque, aut mercede corrupto aut quâcumque aliâ ratione veteri comitiorum libertate dispoliato, amicos aut propinquos suos pro arbitrio provexerunt, homines fermè longè à *reâ superiorum Pontificum disciplinâ & sanctitate remotos, ad quorum libidinem coercendam Leo VIII. Pontifex legem retulit ab Hadriano I. latam, deinde à tertio abrogatam: Ne Pontifex designatus sine Regis auctoritate iniret &c.* Creditum ergo fuit istis temporibus, multo sanctius procedere electionem Romani Pontificis, si concurreret suffragium aut assensus Imperatoris, quàm si nulla ejus haberetur ratio, secus atque hodiè doceri solet, Imperatores intrusisse Episcopos in Romanam sedem planè monstruosos, & divina atque humana jura confundisse.

XL. Primus, ut ait Johannes Aventinus *lib. 5. annal.* Gregorius VII, qui & Hildebrandus, fretus armis Nordmannorum, qui tùm per Apuliam, Calabriam, Campaniam, quas vi occupant, debachabantur, confusus etiam opibus Machtyldæ mulieris impudentis & discordiâ Germanorum, contra morem, majorum, contemptâ Imperatoris auctoritate Pontificatum Maximum occupavit. Primum eum dicit Aventinus. Quod enim Onuphrius Panvinius in *vita*  
Gr.



Gregorii VII. ante eum tres alios, Stephanum nimirum IX. Nicolaum II. & Alexandrum II. sine Imperatoris autoritate electos & consecratos memorat, non videtur usquequaq; probatum. De Stephano enim IX. non est, quod solliciti simus, quandoquidem is per vim magis raptus & in cathedram collocatus fuit, quam per electionem deliberatam, uti testatur Leo Ostiensis in *Chron. Cassinens. lib. 1. c. 8.* Et est tamen, qui scribit, Agnetem Augustam Henrici IV. tutricem, penes quam summa rerum tum fuerat, ea de re edoctam assensum suum præbuisse. Jacob. Revius in *hist. Pontif. Rom. sub Stephan. IX.* Videtur verò eam in rem destinata Legatio Hildebrandi fuisse, quam obiter refert Lambertus Schafnaburgensis *ad ann. 1058.* De Nicolao II. autem manifestum est ejusdem Lamberti testimonium, haudquaquam eum sine Imperatoris autoritate Pontificatum iniisse. Primum enim refert & improbat, quod defuncto Stephano Benedictus quidam inconsulto Rege & principibus adjutus factione popularium sedem Romanam invaserit, postmodum sub anno 1059. pergit: *Romani principes satisfactionem ad Regem mittunt, se scilicet fidem quam patri dixissent, filio, quoad possent, servaturos, eoque animo vacanti Romanae Ecclesiae Pontificem usque, ad id tempus non subrogasse, ejus magis super hoc expectare sententiam, orantque sedulo, ut, quem ipse velit, transmittat, nihil ejus ordinationi obstare, si quis non per legitime electionis ostium, sed aliunde adscendisset in ovile ovium.* Rex habitam cum primoribus deliberatione, Gerardum Florentinum Episcopum, in quem & Romanorum & Teutonicorum studia consenserant, Pontificem designat, Romamque per Godefridum marchionem transmittit. Ita Benedicto, qui sine jussu Regis & principum sacerdotium usurpaverat, reprobato, Gerardus qui & Nicolaus pontificatum obtinuit. Non ergò assensus tantum tribuitur Imperatori à Lamberto, sed jus aliquod potius, & ipsa prima designatio.

XLI. Accedit, quod ipse Nicolaus II. in decreto, quod anno 1059. de electione Romani Pontificis promulgavit, & apud Gratianum *c. in nomine dist. 23.* legitur, hujus juris, quod Imperatori competit, mentionem faciat, idque inviolatum esse cupit. *Eligatur autem Pontifex, inquit, de ipsius Ecclesiae gremio, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia sumatur, salvo debito honore & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in presentiarum Rex habetur, & futurus Imperator DEO concedente speratur: & jam sibi concessimus, sicut successoribus illius, qui ab hac Apostolica sede personaliter hoc jus impetraverint &c.* Ridiculus hic est Pontifex, qui jus istud regum ex privilegio papali, & quidem personali tantum competere ait, ita ut cum persona extingatur, nec ad successores devolvatur; cum tamen Antecessores Pontifices non presentibus tantum Imperatoribus, sed eorum etiam successoribus jus istud competere profiteantur. Quod si verum est, decretum hoc Nicolai, uti à Gratiano editum legitur, non esse integrum & incorruptum, sed deprava-



depravatum & labefactatum, uti vult Cardinalis Baronius *ad ann. 1059. n. 30. seq.* dixerim ego, in ipsis illis verbis, quæ de personali privilegio agunt, vitiatum id fuisse. Sed enim quo minus istud pro suspecto habeamus, facit disceptatio Synodalis, inter Regis Advocatum, & Romanæ Ecclesiæ defenso- rem, quam recenset idem Baronius *ad ann. 1062. n. 22. seqq.* ubi sub num. 30. Regius Advocatus ad hoc ipsum Nicolai Papæ decretum provocat, dum ait: *Huc accedit, quod præstantius est, quod Nicolaus Papa hoc Domino meo Regi privilegium, quod ex paterno jam jure susceperat, præbuit, & per synodalis insuper decreti paginam confirmavit &c.* Cui respondet Defensor: *Privilegium invictissimo Regi nostro ipsi quoq; defendimus, & ut semper plenum illibatumq; possi- deat, optamus &c.* Non negat, datum id fuisse, sed in sequentibus ait, Regem impuberem uti eo non posse, & hinc Ecclesiam ut matrem, tutricis vicem subire, & jus, quod illi competit, supplere.

XLII. Deniq; Alexandrum II. quod attinet, negari quidem non pot- est, defuisse in ejus electione auctoritatem Imperatoriam, displicuisse ta- men id plurimis inter ipsos Romanos certum est, & hinc natum etiam inter electores dissensum. Rem gestam ita refert ipse Onuphrius: *Cum verò non paucis ex Clero & populo Romano conatus iste cum sanctissimi juramenti profanâ violatione conjunctus displiceret, legatos illi miserunt ad Henricum IV. qui jam adolefcebat, ut juxta juramentum patri suo in electione Clementis II. à Cardina- libus, Clero, populoq; Romano præstitum, & secundum privilegia sibi à prædecesso- ribus & successoribus suis Romanis Imperatoribus à sede Apostolicâ de ejusdem Pontificiæ sedis dispositione concessa, Romanum Pontificem à Cardinalibus conse- crandum eligeret, atq; Romam mitteret, ut olim Pater suus facere consueverat. Quod intelligens Hildebrandus Archidiaconus, cui jam inde à Gregorii VI. cujus discipulus & alumnus fuerat, depositione & Clementis II. per Imperatorem sub- rogatione, mirum in modum illud juramentum Cardinalium, Cleri & Populi Ro- mani Imperatori præstitum, & hæc privilegia Imperatori concessa de sanctæ sedis Apostolicæ in creandis Pontificibus dispositione, displicerent, tanquam contra ca- nones, sanctorum Patrum instituta & libertatem Ecclesiasticam facta hanc Impe- ratoris IV. dispositionem prævenit, & Cardinalibus quamprimum Pontificem Ro- manum eligere persuasit, ne si adhuc discordes invenirentur, electum ab Impera- tore, quod contra canones esse asserbat, suscipere cogerebantur. Fuit igitur Im- peratori quidem de vacante sede facta denunciatio, ab aliquibus etiam ex clero & populo petita, ut is Pontificem, quem vellet, designaret; sed to- tum istud negotium impeditum deinceps & aliorum inflexum fuit ab Hil- debrando.*

XLIII. Hildebrandus igitur ille, qui Alexandro II. succesit, primus fuit, qui nullâ præviâ denunciatione Imperatori factâ, nec expectatâ ejus sententiâ, imò contemptâ prorsus & protervè neglectâ, postmodum ejus no-



ctis, quâ Alexander decesserat, eligi se in Pontificem Romanum passus fuit. De eo iterum Onuphrius: *Mortuo verò Alexandro II. die ejus obitûs horâ vespertinâ X. Cal. Maji Hildebrandus ipse Archidiaconus, tanquam omnium potens & unicus Ecclesiasticæ libertatis assertor, Cardinalium omnium, Cleri, Populiq; Romani consensu nullâ Imperatoris Henrici interpositâ aut expectatâ autoritate, Pontifex Maximus pronunciatus est. Et post pauca: Ipse verò jam Pontifex factus nullo modo Imperatoris autoritatem expectare voluit, sed consecrationem & coronationem nullâ ejusdem Imperatoris habitâ ratione accepit. Quin imò, cum privatus multo tempore ad recuperandam Ecclesiæ Romanæ autoritatem laborasset, jam Pontifex factus ab incepto desistere indignum duxit.*

XLIV. Verè dixit Onuphrius, Hildebrandum adhuc privatum multo tempore laborasse, ut Imperatorum jus destrueret. Quid enim is eo tempore, quo Alexander II. electus fuerat, consuluerit, jam diximus. Nec enim coerceri potuit tanta ejus protervia, ut maximè essent, qui Alexandrum objurgarent, & ad saniora consilia reducere omnibus modis conarentur. Tale quid de Hannone Archiepiscopo Colonienfi refert Naucleus gener. 36. his verbis Alexandrum compellente: *Quo factum est modo, mi frater Alexander, ut præter servatos hætenus mores, præter legem olim Romanis Pontificibus præscriptam, Pontificatum Romanum à Rege & Domino meo Henrico injussus acceperis, & incipiens à Carolo multos nominavit, à quibus Pontifices vel electi fuere vel confirmati, aut eorum ab his electio affirmata. Parantem plura dicere Hildebrandus Archidiaconus, cætu Cardinalium annuente, respondit: Nullum unquam jus, nullum Imperium, Ottho Archiepiscopo, Regibus & Imperatoribus Romanis in Pontificis Romani electione fuit, & si quid per vim, si quid perperam actum sit, censurâ postea patrum correctum est. Hæc ratione prævaluit consilium Hildebrandi.*

XLV. Circa electionem Nicolai II. non minùs validum se præstitit Hildebrandus. Profectus is fuerat Florentiam. Ante abitum fidem ei dederant Clerici omnes, non prius se habituros suffragia novi Pontificis creandi, quam ipse in Urbem rediisset. Nihilominus, cum interea Stephanus IX. è vitâ discessisset, elegerant illi Mincium quendam, quem Benedicti X. nomine in sedem collocaverant. Rediens itaque Hildebrandus cum Gerardo Episcopo Florentino in omnes acerbissimè in vectus est, tum vel maximè in eos, qui fidem dederant, se ejus adventum expectaturos. Cumque hæc de re magna contentio esset, probarentq; nonnulli Benedictum ut Virum Optimum & sapientissimum: contra autem eam electionem plerique magnis clamoribus improbant, utpote minus canonicè & legitimè factam, tandem plurimorum consensu Hildebrando instante, Gerardus, ejecto Benedicto, Pontifex creatur. Ita Platina in *vit. Benedicti X.* Et si autem Gerardus, postea Nicolaus II. dictus, per Imperatoris



ris suffragium ad istud fastigium euectus fuerit, uti supra testimonio Lamberti Schafnaburgensis probavi, non videtur tamen id obtinuisse, si Hildebrandus noluisse. Quin colligitur ex relationi rei gestæ, Hildebrandum adhuc subdiaconum unicum & solum fuisse eo tempore, qui Pontifices Romanos crearet.

XLVI. Exeruit ille suam hanc arrogantiam, & animum erga Imperatores malevolentiam suffusum statim eo tempore, quo Leo IX. pontificatum iniiit. Quâ de re non pigebit hic legere, quæ idem scribit Platina. *Cum, inquit, Romani Legatos ad Imperatorem misissent oratum, ut optimum Pontificem sibi daret, is statim Baunonem Episcopum Tullensem, Virum bonum & simplicis ingenii, legatis & Ecclesia Romana obtulit. Cui quidem Romam Pontificio habitu petenti abbas Cluniacensis & Hildebrandus monachus Soana oriundus obviam facti persuaserunt, ut deposito Pontificali ornatu Romam privatus ingrederetur, quod dicerent, Henricum nullam creandi Pontificis potestatem à DEO habere, sed ad Clerum populumque Romanum id pertinere. Motus his verbis Leo, cum etiam vocem è cælo inter eundem audivisset: Ego cogito pacis cogitationes, non afflictionis, deposito pontificio apparatu, privatus Urbem ingreditur, se ipsum accusans, quod Imperatori maluerit, quam DEO obtemperare. At verò Romanus Clerus svadente Hildebrando eundem Baunonem in Pontificem eligunt, eò libentius, quod omnem auctoritatem eligendorum Pontificum ab Imperatore, ut par erat, ad Clerum transtulisset. Ex quo satis liquet, diu ante Hildebrandum id animo agitasse, ut Imperatorum jura interverteret, quam ipse pontificatum adeptus fuit. Concepit autem istud odium primum ex eo, uti supra ex Onuphrio demonstravimus, quod ab Imperatore dejiceretur Gregorius VI. cuius ipse discipulus & alumnus fuerat.*

XLVII. Hic est ille Hildebrandus, ille Gregorius, qui primus omnium in jus vocare Imperatorem, eumque excommunicare, & tandem majestate suâ exuere, subditosque ab obedientiâ ei debitâ absolvere ausus fuit. *Legō & relego, inquit Otho Frisingensis, Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam invenio quenquam ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno privatum, nisi forte quis pro anathemate habendum ducat, quod Philippus ad breve tempus à Romano Episcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodosius ab Ambrosio propter cruentam cædem à liminibus Ecclesie sequestratus sit &c. Sed enim de Philippi illâ à Babylâ Episcopo factâ exclusione, quam refert Eusebius lib. 6. hist. c. 34. & autor Chronici Alexandrini ad A. M. 5760. incerta planè res est inter eruditos, quandoquidem optimi quique auctores Christianos Imperatores à Constantino M. demum numerare incipiunt, & ipse Philippus, ut ait Eusebius *περὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἐπιπέρας λέγειται*, libenter obtemperasse dicitur: Theodosius etiam *εἰς τὸς λόγους*, ut scribit Theodoretus lib. 5. c. 18. hoc est, obtemperavit his verbis & patientem se præ-*



buit. At Henricus Imperator voluntariè & sponte se non submitit mandato Pontificio. Unde & Godefridus Viterbiensis eandem cum Frisingensi tenet sententiam: *Ante hunc Imperatorem, inquit, non legimus, aliquem a Romano Pontifice excommunicatum.*

XLVIII. Non persequar reliqua, ut invitus tandem laudatissimus & fortissimus Imperator ad pœnitentiam suscipiendam coactus à Pontifice ad ludibrium usque fuerit. Solùm addam insignem Onuphrii Panvini locum, quo istam Pontificis *ἀλαζονείαν* perstringit. *Nam etsi, inquit, ante Romani Pontifices, tanquam religionis Christianæ capita, Christi q̄, Vicarii, & Petri Successores colerentur, non tamen eorum auctoritas ultra protendebatur, quàm in fidei dogmatibus vel asserendis vel tuendis. Caterùm Imperatoribus suberant, ad eorum nutum omnia fiebant, ab iis creabantur, de iis judicare, vel quidquam decernere non audebat Papa Romanus. Primus omnium Romanorum Pontificum Gregorius VII. armis Normannorum fretus, opibus Comitisse Matildis, mulieris per Italiam potentissime, confusus, discordiaq̄ Germanorum Principum bello civili laborantium inflammatus, præter majorum morem, contemptà Imperatoris auctoritate & potestate, cum summum Pontificatum obtinisset, Cesarem ipsum, à quo si non electus, saltem confirmatus fuerat, non dicam excommunicare, sed etiàm Regno, imperioq̄, privare ausus est. Res ante ea secula inaudita. Nam fabulas, quæ de Arcadio, Anastasio, & Leone Iconomacho circumferuntur, nihil moror, satisq̄ hinc apparet, eos Reges atq̄ Imperatores, qui justà injustave de causâ censuris istis positivis se subtrahunt, divino judicio relinquendos.*

XLIX. Quod si jam in causas disfidii istius & iræ papalis inquiras, invenies quidem, Saxones ab initio graviter ab Imperatore offensos Pontificem excitasse, & ardentem inflammasse, sed revera Pontificem reconditum habuisse ignem alium, ex investituris Episcoporum, & institutionibus ipsorum Pontificum Romanorum ac Imperatoribus hæctenus fieri solitis, exortum, qui fomento tenui calefcens primùm & aliunde enutritus, mox in furentas erupit flammæ, & vasto incendio rotum penè Occidentem conflavit. Quæ de re denuò audiri debet Onuphrius Panvinius, de Hildebrando hæc referens porro: *Quapropter primis Pontificatûs sui annis, concilio multorum Episcoporum & Abbatum Romæ congregato legem tulit, quâ sub anathematis pœnâ omnibus Laicis, cujusvis dignitatis essent, omninò interdicit Ecclesiastici sacerdotii, ut tunc dicebatur, investituram, seu, ut nunc dicitur, collationem, haud dubiè Imperatorem Henricum IV. & reliquos Reges putans, qui omnes dignitates Ecclesiasticas ad libitum eorum conferebant. Et in vitâ Clementis III. Inoleverat quædam in omni Ecclesiâ Eatinâ & præsertim in provinciis Imperio subjectis consuetudo, quæ in Romanâ etiàm aliquando fuit, ut decedentibus Ecclesiarum prælati tam Episcopis quàm Abbatibus, annulus & virga pastoralis ad Imperatorem à Clericis ejus civitatis mittebantur. Is statim in demortui Episcopi vel Abbatis locum,*



locum, unum ex familiaribus vel Capellanis suis substituens eum ad Ecclesiam pastore orbatam, nullâ Clerici vel populi electione expectatâ mittebat. Hæc autem privilegia de Episcoporum & Abbatum, ut vocant, investiturâ Imperio & Imperatoribus, temporum necessitate ita exigente, à Romanis Pontificibus Adriano I. Leone III. & VIII. concessa fuerant, Carolo nimirum Magno, & Ottoni I. Imperatoribus, hominibus sanctissimis, qui iisdem privilegiis sanctissimè utebantur, pastores idoneos Ecclesiis vacantibus vel eligentes aut eligi procurantes. Verum processu temporis omnibus, ut accidit, rectè institutis in malum labentibus, & Imperatorum perversitate & avaritiâ corruptis, cum plerosq; pecuniâ, favore, Principis seu ejusdem familiarium studio, & indignos quidem eligi contigerit, solo ut puta Principis arbitrio intercedente, non ferenda hæc esse Romanus Pontifex Gregorius VII. existimavit. Quamobrem qui in hisce privilegiis omninò abrogandis privatus multoties laborasset, nec ob Imperatorum potentiam & Romanorum Pontificum prædecessorum suorum segnitiam multum profecisset, jam Pontifex Maximus factus, quæ diu animo menteq; conceperat, executioni mandari omninò disposuit. Primò enim has electiones contra honestatem fieri sæpè clamitans, simulq; per eas jura Ecclesiastica & libertatem subversa iri demonstrans, ac per literas Imperatorem admonens, ut ab hisce desisteret electionibus eas liberè clericis & populis civitatibus, more majorum relinqui debere asserens, eum iterum & tertio admonitum & parere recusantem, diris & anathemate gravissimo persecutus est; lege prius in maximâ Episcoporum synodo latâ: nemini Laicorum, cujusvis ordinis esset, licere in negociis electionum Prælatorum se intromittere, neminem Clericum à sacrâ manu hujusmodi prælaturas accipere posse.

L. Hæc & alia decreta; quibus Dictatum nomen datum fuerat, cum promulgasset Hildebrandus, & asfiduis persecutionibus Imperatorem sibi minimè obtemperantem premeret; inter utrosq; graviores quotidie, atque inexorabiles invaluerunt discordiæ; Papat plurimum annitente, ut Rex privaretur & exueretur dignitate & potestate Regiâ; Rege verò contra nitente, & jura sua diu jam possessa strenuè defendente. Imperii, ait idem Onuphrius, vel omninò tollendi, vel in perpetuum stabiliendi causa tunc maximè tractabatur. Caesar enim Imperii jura & ea quidem summa, omninò tueri: Papa verò Ecclesie libertatem, nulla Imperialis excidii ratione habitâ asserere volebat, indignum esse clamitans à manu Laicâ Sacerdotes creari, quanquam id per trecentos serè annos à Carolo Magni tempore, sub sexaginta & amplius Romanis Pontificibus usurpatum esset. Maximè igitur Imperatori laborandum erat, ne hæc decreta starent, si Imperii jura, imò si Imperium ipsum salvum esse vellet, quod ejusmodi Papalibus edictis procul dubio dissipandum esse existimabat. Nulla sanè Imperii Germanici tempestas usq; adeò fuit sæva & summè noxia, atq; hæc: & jam tunc nondum centum post Hildebrandinam tyrannidem, annis elapsis, Otho Frisingensis, dum animum ad verteret ad solam excommunicationem



Imperatoris, quæque illam tunc temporis mala exceperunt, in hæc prorupit verba: *Tot mala, tot schismata, tot tam animarum, quam corporum pericula hujus tempestatis turbo involvit, ut solus ex persecutionis immanitate, ac temporis diuturnitate ad humanæ miseriæ calamitatem sufficeret comprobendam. Unde à quodam Ecclesiastico Scriptore densissimis Ægypti tenebris equiparatur &c.*

LI. Fuit Imperator ille crebrâ fortunæ varietate ad memoriam posteritatis præ cæteris insignis, traditurq; sexagies & bis acie collatâ dimicasse. Neq; ineruditus neque ignavus, sed fato quodam ab omnibus ita impetitus, ut rem religionis tractare sibi videretur, quisquis in illum arma produceret. Uti scribit Guilielmus Malmesburiensis *lib. 3. de gestis Reg. Angl.* Sed præ omnibus triste ei fuit atque detestandum, quod filii ambo, quos ex Bertâ uxore primâ susceperat, Conradus primùm, deinde etiam Henricus in Imperio successor, gravi eum persecutione premerent, neque alia ejus rei causa allegari posset, nisi quod excommunicatus à Pontifice Pater infelicissimus esset, & sic extra gremium Ecclesiæ viveret. Ad quod factum, & graves inde natas inter proceres Regni divisiones, respiciens, qui hisce temporibus scripsit, gravis autor libri *de unit. Eccles. conserv.* Ecce, inquit, *nostri temporis Gregorius Papa, qui & Hildebrand, cum aliquando os suum aperuit, Ecclesiam divisit, & præter ea, quæ dicta sunt supra, propheticam ollam ab aquilone in tantum accendit, ut per hos XVII. & eo amplius annos, ubiq; sint in regno Romani Imperii bella & seditiones Ecclesiarum & monasteriorum incendia & destructiones, & ut sit Episcopus adversus Episcopum, clerus adversus clerum, populus adversus populum, imò filius adversus patrem, & pater adversus filium, & frater adversus fratrem &c.* Idem auctor, quem alii Venericum Vercellensem, alii Sigebertum monachum Gemblacensem, alii Walthramum Naumburgensem fuisse putant, graviter reprehendit Gregorium sive Hildebrandum, qui, ut statueret & confirmaret partium suarum schismata, historiam illam de Ambrosio Theodosium Imperatorem à limine Ecclesiæ repellente, protulerat. Ejus mentionem feci supra sub testimonio Othonis Frisingensis. Respondet autem, Gregorium abuti exemplo & longissimè discedere à facto Ambrosii. Theodosium enim leniter quidem fuisse coërcitum Ecclesiasticâ disciplinâ; non tamen Ecclesiam divisam ab Ambrosio, vel soluto fidei sacramento separatos principes & milites Reip. ab Imperatoris sui consortio simul & obsequio, quod novo more fecerat Gregorius, qui solverat statuta sub anathemate confirmata à multis Romanis Pontificibus de investiendis Episcopis per Reges & Imperatores. *Nec tale quid tentasse Ambrosium, quando pulsatus fuisset pro studio hæreticorum Valentini Imperatoris & matris ejus Justine minis atq; verberibus.* Existimandum scil. non est, reprehensionem & excommunicationem eorum, qui in gubernatione sunt, & imperium tenent, privare eos & abdicare regimine, cum utique ministro Evangelii nihil sit negotii cum politicâ gubernâ-



bernatione. Theodosius, licet ab Episcopo Ambrosio excommunicationi fuerit subjectus, nihilominus imperium retinuit, ac subditi ad obedientiam devincti manebant. Hildebrandinum ergò hoc fuit *σφισμα πολιτικόν*, sub prætextu excommunicationis Reges & Principes imperio exuere, & subditos ab obedientiæ vinculo absolvere.

LII. Nec tamen impetrari ab Imperatore Henrico poterat, ut juri suo, quod circa investituras Episcoporum habebat, renunciaret. Vice versâ Gregorio defuncto ejus decreta repetierunt & confirmarunt Victor III. in Concilio Beneventano, Urbanus II. in synodo Melfitanâ *can. 8.* & generali Claromontanâ *can. 15. & 16.* tum & Paschalis II. in synodo Pictaviensi, & demum Trecensi, cui Paschalis ipse præfuit. Hic ipse verò Paschalis post obitum admodum infelicem Henrici IV. Successorem ejus Henricum V. iisdem artibus, quibus Gregorius usus fuerat, aggressus, graviolem sibi eum invenit, quam putasset. Certatum utrinque est variis modis, & transacta res aliquando, sed mox revocata ex parte Pontificis, novisq; excommunicationum fulminibus in Imperatorem sævitum. Cumq; id porrò per successores in sede Romanâ Gelasium II. & Calixtum II. continuaretur, evenit tandem, ut Imperio multis modis attrito, alia planè rerum facies exurgeret. Imperator enim videns à se regnum paulatim deficere, & exemplum patris sui mente revolvens, atque metu anathematis, quo urgebatur, collectâ generali Curiam apud Wormatiam investituram Episcoporum scilicet anulum & baculum, in manus legati Apostolici nomine Lamberti, qui postea fuit Papa Honorius, publicè resignavit: per quem etiam ab anathemate est absolutus. Papa quoque Imperatori tale privilegium scripsit, ut Episcopi omnes tam Cisalpini, quam citra non prius Episcopi ordinentur, quam per manus Imperatoris deregalibus sint investiti, uti scribit Gotfridus Viterbiensis *Chron. part. 17.* sive, quam regalia de manu ejus per sceptrum suscipiant, uti loquitur Otho Frisingensis *lib. 7. c. 16.* Sed quod addit ibidem Frisingensis: *Hoc pro bono pacis sibi soli & non successoribus datum dicunt Romani.* Id, quibus cavillis Romana curia pacta sua evertere soleat, luculento potest esse argumento. Contrahit enim unusquisque non pro se tantum, sed etiam pro heredibus & successoribus suis, uti vulgatum habet Jctorum axioma. Nec obstat, quod pacta dentur personalia, quæ personam non egrediuntur, quandoquidem utrum pactum in rem sit, an in personam, non tam ex verbis, quam ex mente paciscentium æstimandum est: adeoque in dubio, quantumvis persona adjecta sit, in rem tamen esse præsumitur: quia plerumque persona pacto inferi solet, non ut pactum personale fiat, sed duntaxat, ut demonstretur, cum quo pactum factum sit.

*l. 7. §. 8. ff. de pact.*

LIII. Pacta.



LIII. Pacta conventa inter Imperatorem & Pontificem leguntur apud Goldastum in constitutionib. Imperialib. tom. 1. pag. 258. his verbis: Ego HENRICVS Dei gratiâ Romanorum Imperator Augustus, pro amore DEI, & sancte Romanae Ecclesie & Domini Papæ Calixti, & pro remedio animæ meæ dimitto DEO & sanctis ejus Apostolis, Petro & Paulo sanctæq; Catholicae Ecclesie omnem investituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis, quæ in Regno vel imperio meo sunt, canonicam fieri electionem, & liberam consecrationem &c. Et rursus ex parte Pontificis: Ego CALIXTVS servus servorum DEI, tibi dilecto filio Henrico DEI gratiâ Romanorum Imperatori Augusto, concedo electiones Episcoporum & Abbatum Teutonici Regni, qui ad Regnum pertinent, in præsentia tuâ fieri absq; Simoniâ & aliquâ violentiâ, ut si qua inter discordia emergerit, Metropolitanis & provincialium consilio vel judicio saniori parti assensum & auxilium præbeas. Electus autem regalia per sceptrum à Te recipiat, & quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus Imperii, consecratus infra sex menses regalia à te per sceptrum recipiat, & quæ ex his jure tibi debet, faciat, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur &c. Idem Goldastus collegit etiam reliqua instrumenta, quæ ad rem præsentem faciunt, ex quibus historia hujus controversiæ abundè illustrari & declarari potest, præsertim si addantur Ivonis Carnotensis epistolæ & ad eas notæ Francisci Jureti, passim.

LIV. Hic fuit tandem tot disfidiorum, tot cruentissimorum bellorum & tot funestorum in Imperio motuum infelix exitus. Ita constituta magnâ sapientiâ & quodam quasi præfagio malorum, quæ ambitio & superbia Pontificum Imperio & Ecclesiæ esset in vectura, si non coërceretur, ita, inquam, constituta sancitaque à Karolo Magno jura Imperatorum & annos trecentos conservata atque defensa, seditiosa domesticorum conspiratio fatali successu in Pontificum gratiam penè uno momento elisit, atq; evertit. Neque enim negari potest, magnam hoc ipso Imperatorem & autoritatis suæ & potestatis fecisse jacturam. Ipse Onuphrius Panvinius dimidium potestatis Cæsareæ amissum fuisse lubens fatetur. Valdè gavisus est plebecula futuræ calamitatis nescia, postquam contentionis leges Wormatiæ publicatæ fuissent, secutusq; est applausus ingens populi stolidè acclamantis, & subinani futuræ tranquillitatis spe, tyrannidis pontificiæ impium & crudele jugum sibi improvidè gratulantis. Quibus malis in Ecclesiâ & Rep. hæc concessio causam præbuerit, quæ damna dederint Pontifices hæc tyrannide armati, quid non tentarint, ut labefactatam peneque projectam Imperatorum autoritatem penitus conculcarent & pesfundarent, deniq; quoties horum crudeli impulsu, Germania concitata ruerit in sese, & suo perfusa cruore maduerit, atq; rubuerit, senserunt & deplorarunt majores nostri.

LIV. Qui



LV. Qui secutus est Henricum V. Lotharius II. Imperator indignè quidem tulit hanc ab antecessore suo factam investiturarum resignationem, adeo ut de eo scribat Otho Frisingensis *Chron. lib. 7. cap. 20.* futurum eum, nisi morte præventus fuisset, *cujus virtute & industriâ corona Imperii ad pristinam dignitatem reduci potuisset*, quibus verbis sine dubio ad investiturarum restaurationem respexit, quas Otho *l. 7. c. 18.* ab Imperatore modestè insinuat, Bernardus autem Bonævallis importunè repetitas scribit, apud Baronium *ad ann. MCXXXI. num. 7.* metu tamen novorum tumultuum, & memoriâ pristinæ calamitatis prudenter abstinuit. Valdè cordata autem fuit ejusdem Imperatoris in Comitibus Aquaspensilibus in causâ Papæ cum Petro Abbate Casinensi responsio. Imploratus is fuerat ab Abbate, ut tueretur Monasterium Casinense, quod ad Cameram Imperii pertineret, adversus Rogerium Comitem Apuliæ, & ipsum Innocentium Papam, monachos suos excommunicationibus vexantem, & ejectionem minitantem. Idcirco Imperator judicis partes suscepit inter Cardinales & Monachos, imò inter ipsum Pontificem & Abbatem, quandoquidem Cardinales perpetuis relationibus à Pontifice, quid statuendum esset, decerni petierant. Tandem verò Imperator pontificii rigoris & inexpugnabilis contumaciæ pertæsus in hæc verba erupit: *Postremo, si me à spe frustratum esse vultis, neque fratres ab excommunicationis sententiâ absolvere, contestor hodiè schisma inter me & Pontificem futurum, & pro amico obsequentissimo, infestissimum fere inimicum.* Vid. Goldast. *tom. 3. Constitut. Imper. pag. 326.* Ex quo facilè divinare licet, quid sperandum fuisset, si diuturnior vita optimo Imperatori contigisset.

LVI. Eadem ista tempestas, quæ imperium Romanum tamdiu fatigavit, etiam alibi sese exeruit, & Regna vicina sædisimè crudelissimeque infestavit. Quid in Britannia tum temporis contigerit, quibusque motibus Regnum istud expositum fuerit, disci potest à veteribus Scriptoribus, qui historiam ejus gentis exposuerunt, Simeone Dunelmensi, Johanne Bromtone, Henrico Knyghtone, Matthæo Parisiensi, Guilielmo Malmesburiensi & aliis. Id omne in compendium contraxit Franciscus Godwinus Episcopus Landauensis in *vita Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis*, cujus verba, etsi prolixiora sint, non pigebit hic adscribere. Primum refert, quâ ratione post obitum Regis Guilielmi Rufi successerit frater ejus Henricus, & de hujus studio in Ecclesiarum statu emendando. Dein pergit: *Anselmum primo quoque tempore ab exilio revocandum decernit, à quo, postquam rediit, magno in honore habitus est, donec in jurium Ecclesiasticorum defensione pervicacior, etiam hunc contra se irritarit. Triennio integro exul absuerat, quo toto tempore Episcopatum investituram, pro more, qui tunc ubique inoleverat Rex prohibitu contulerat, per traditionem annuli pedis, pastoralis. Urbanus verò Pon-*



Rex haud ita pridem defunctus, in concilio nuper coacto sanciverat, praesulibus sic electis consecrationem nullo modo impertiendam. Henricus attamen Rex Episcopos à se fratresq; suo, absente Anselmo designatos consecrari sine morâ importune flagitare, seu potius pro imperio magno supercilio mandare: Anselmus è contra refragari & ingenti animi constantiâ asserere, nunquam se pro Episcopis habiturum illas, etiamsi ab aliis consecrati fuerint, qui contra canonum praescripta characterem Episcopalem suscepissent, neq; vel vite suae jacturâ contra Sedis Apostolicae definitiones acturum, nisi inde procedat remedium (haec enim sunt verba Malmesburiensis) unde omnis laboris procella super eum cecidit. Rex igitur ad Girardum Eboracensem Archiepiscopum conversus, postulat ab eo, ut electis suis consecrationis munus impendat. Non renuit ille. Dies Londini constituitur ad negotium conficiendum. Adsunt undiq; quorum intererat, nullibi apparebat impedimentum, quando derepente Gulielmus Giffardus Ecclesia Wintoniensis destinatus Antistes pedum pastorale annulumq; Regi, à quo acceperat, reddens, munere haud legitime suscepto, libenter dicit se cariturum. Cujus facti novitate, quod praeter omnem expectationem & inopinatò accidit, percussus primùm Rex, deinde exaeandescens vehementer & ingratitude hominis exosus regno ejecit, bonaq; exulis proscripsit, fisco nimirum adjudicatis omnibus ejus facultatibus, ubicunque reperitis. Tumq; Anselmum adoritur, hujus incommodi unicum, ut putabat, auctorem, ac juramentum ut praestet, imperat, à fratre suo nuper exactum. Post multas verborum controversias in hoc tandem conveniunt, ut harum omnium causarum cognitio, Pontifici summo, Paschali II. integra relinquatur, utq; Anselmus coram, Rex ceteriq; per legatum coram tribunali Pontificio litem persequantur. Praestituto die adfuerunt uterq; Anselmus suam causam acturus, Gulielmus Warlewast Exoniensis electus, praeter regiam, suam etiam sociorumque. Multa verborum contentione hinc inde lite agitata, cum Regi adeò cordi esse regni sui jura à majoribus accepta contenderet Exoniensis, ut vel diadema libentius abjiceret regnoq; cederet, quam investituras controversas amitteret, hanc responsonem Papa effulminans, sciat, inquit, Dominus tuus, Paschalem ne pro sui quidem capituli redemptione has investituras illi unquam impune permissurum. Hujusmodi Pontificis oraculo re definita revertitur uterq; Exoniensis in Angliam, Anselmus ad hospitem suum veterem Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum, apud quem, Rege adhuc in sententiâ, persistente, sedecim post id temporis mensium moram traxit. Accidit interea, ut in iis regionibus Adela Comitissa Blesensis, Regis Henrici Soror morbo gravi correpta decumberet. Ad eam consolandam Anselmus non procul inde degens accessit, & non parum momenti attulisse visus est ad morbum depellendum, ut qui animae medicaturus advenerat, corpori etiam sanitatem restituisse visus fuerit. Illa igitur postquam convaluit, fratrem precibus obtundere non destitit, donec effecisset, ut de pristina pertinaciâ nonnihil remitteret. Contendebat, tunc temporis de regno cum illo Robertus Dux Normanniae frater

ejus



ejus natu maximus. Rex igitur Competitorem veritus, ambiguo adhuc Regni jure, Pontificem noluit inestum habere. Quæ causa procul dubio fuit, ut Sororis precibus facilius cederet. Accersitur Anselmus, & tam Pontificis, quàm illorum consensu in hunc modum lis tamdiu agitata componitur. Episcopi jam antea designati ut consecrentur, decretum; deinde verò ut Rex de jure investitura posthac in perpetuum cederet, loco in posterum dato Canonicis electionibus; homagium tamen Episcopi consecrandi Regi præstarent, pro Baroniâ & possessionibus ad Episcopatum suum pertinentibus &c.

LVII. Franciæ Reges licet ipsi etiam jus istud investiendi noviter electos Episcopos per baculum & anulum plurimos jam annos exercuerint, citius tamen nec inviti cesserunt Pontificum voluntati, & super isto negotio factis decretis, quàm Reges reliqui. Videntur quidem & ipsi ab initio restitisse, uti patet ex instructione Papæ Gregorii VII, quam dedit Legatis suis in causâ Episcopi Ambianensis, postquam hic absente Metropolitanano ab aliquot Episcopis consecratus fuisset, ut cognitionem causæ susciperent, & præsertim, si idem Ambianensis contra Romanæ Synodi & Apostolicæ sedis decretum de manu Laici nefandâ ambitione & temerario ausu investituram suscipere præsumpsit. Et fortè, quoad vixit Gregorius, non passi fuerunt Reges Franciæ, Regale hoc sibi imminui. Eo verò defuncto felicior fuit Urbanus II. qui in ipsâ Galliâ in Synodo Claromontanâ non repugnante Philippo Rege hoc promulgavit decretum: *ut nullus in Clericali ordine constitutus, nullusq; monachus Episcopatus aut Abbatie, aut cujuslibet Ecclesiasticæ dignitatis investituram de manu Laici suscipere audeat. Quod si præsumperit depositione mulsetur.* Canonem hunc cum aliis edidit Vir Clarissimus Stephanus Baluzius. Eodem pertinet, quod post obitum Urbani, Paschalis II. Pontifex in Galliam venit, auxiliarem manum petiturus à Rege Ludovico adversus Henricum V. Imperatorem pertinacissimè tum investuras retinentem. Quod utique minus ausus fuisset, nisi Ludovicus jure suo cessisset, aut saltem non restitisset Pontifici ubique terrarum eas prohibenti. Sed & disertè fatetur Ivo Carnotensis epist. 238. quam ad eundem Paschalem Pontificem scripsit, regnum Francorum præ cæteris Regnis sedi Apostolicæ semper fuisse obnoxium, & idcirco, *quantum ad ipsas regias personas pertinuit, nullam fuisse divisionem inter Regnum & Sacerdotium.* Et porro, *Schisma, quod in Germanico Regno tum existerat adversus Sedem Apostolicam, in Galliarum Regno non fuisse suscitatum.*

LVIII. Quod si porro consideremus, quid actum fuerit in Concilio Rhemenfi ab Callisto II. Papa præsentè Ludovico VI. Francorum Rege, manifestum omninò fiet, nullum amplius fuisse dissensum inter Regem & Pontificem. Agebatur tum summo utrinque studio, & examinabatur controversia de investituris, quam terminari volebat Pontifex & Ludovi-



cus factò hoc decreto, ut investituram rerum Ecclesiarum nihil omnino sibi Laicalis exigeret persona. Ei verò cum consentire nollet Henricus Imperator, postquam eâ de re per Legatos certior factus fuisset, ob repulsam illam excommunicatus fuit, non refragante Ludovico. Id verò qui fieri potuerit, ut Ludovicus consentiret, dubium sibi movet Illustrissimus Petrus de Marca *lib. 8. de concord. Sacerdot. & Imp. cap. 21. n. 2.* cum tamen ipse adhuc Ludovicus investituram adhuc dare solitus fuerit. Nec infubidè eâ difficultate se expedit, dum investituram bonorum Ecclesiasticorum distinguit ab investiturâ bonorum feudaliū ab Ecclesiâ possessorum. Non hanc, sed illam cessisse Pontifici Ludovicum ait, cum olim Reges investituras universi patrimonii Ecclesiastici dare soliti fuissent. Tandem ait, uno verbo & quidem apertiùs responderi posse, si dicatur, *discordiam illam fuisse inter Papam & Imperatorem de investiturâ corporali disputantes, quæ jam abolita fuisset in Gallia à tempore Concilii Claromontani.* At videtur mihi Ludovicus blanditiis Pontificis inescatus odium aliquod in Imperatorem concepisse, & si verum est, salvam sibi relictam fuisse investituram bonorum feudaliū ab Episcopis possessorum, exemptione istâ suppressâ, unâ cum Pontifice plus iusto ab Imperatore exegisse. Nec enim distinctionem eam ferunt generalia ista, quæ supra adduximus decreti verba. Et si porro de corporali tantum investiturâ dissensus & contentio inter Pontificem & Imperatorem fuisset, non arbitror, Imperatorem ceremoniæ hujus tam tenacem futurum fuisse, ut salvâ investituræ substantiâ, pro baculo tantum & annulo suo & suorum sanguine atque spiritu decertandum esse crederet. Sanè noluit Ludovicus etiam post Concilium Remensè vel Episcopum vel Abbatem creari, nisi ipse prius potestatem eligendi dedisset. De sui ipsius electione refert Sugerius Abbas S. Dionysii, monachos illius cœnobii & convitiis impetitos & carcere inclusos, quod ausi fuissent Sugerium sibi Abbatem eligere, non prius petita licentiâ à Rege. *Puer familiaris, inquit, Abbatibus Ade antecessoris decessum denuntiat, communem de personâ nostrâ pleno conventu factam electionem. Sed quia inconsulto Rege factum fuerat, meliores & religiosiores fratrum, milites etiam nobiliores cum obtulissent Domino Regi electionem ut assensum præberet, multis affectos convitiis Aurelianis, castello inclusos reportat &c.* Nisi totus ego fallor, videtur mihi Ludovicus non tam cedere de jure suo voluisse, quam conspirare cum Pontifice in Imperatoris necem & imperii everisionem.

LIX. Sed & Philippum Regem, quod tam facilem se præbuerit in admittendis Papæ Urbani desideriiis, excusat illustrissimus Marca *d. l. 8. c. 19. n. 13. seq.* ex eo, quod temperamentum invenerit Pontifex, quo & regia auctoritas conservaretur, & prædecessorum suorum statuta salva manerent. Id ipsum probare intendit ex Ivonis Carnotensis *epistolâ 60.* in quâ distin-

ctio



Etio legitur inter electionem Episcoporum & concessionem Episcopatum, ita ut non hanc sed illam suis interdictis prohibuerint Pontifices, & in concessionem solum hoc intenderint, ne illa fieret amplius per baculum & anulum, quod ea vergere videretur sub tali modo in contemptum sacrorum. At verò, ut mihi videtur, Ivo totus in eo est, ut improbet factum Pontificis, & investituras Regum defendat, licet Regem ipsum in diversam sententiam adactum negare nequeat. Eò enim refero, quod *epist. 238.* scribit: *Quantum ad ipsas Regias personas pertinuit, nulla fuit divisio inter Regnum & sacerdotium, tacite innuens, Regem tantum auctoritatis Pontificis cesisse, cæterum in Regno plurimos existere, quibus ista Regis benignitas prorsus displiceat.* Ut autem Regem suum aliquo modo excuset, *epistola hâc sexagesimâ,* distinctionem proponit modo allegatam, sed parum distinctè, dum Urbanum exclusisse mox ait Reges non ab electione vel concessionem, à quâ priori tamen eos exclusit Synodus octava. Ac si plus Urbanus concessisset, cui tamen propositum erat, Regum potestatem coercere, imò prorsus adimere. Nec enim tanti fuisset corporalis investitura, quam solam ab Urbano prohibitam putat Ivo, ut tanti per totum occidentem excitari debuissent motus. Et fatetur ipse Ivo, nihil referre, sive manu, sive nutu, sive linguâ, sive virgâ fiat concessio. Denique valdè reprehendit Romanæ Ecclesiæ ministros, quod majoribus morbis neglectis operam suam irrisoribus prostituant, quo ipso, quid de Pontificum Romanorum hoc Zelo sentiat, haud obscurè prodit.

LX. Audiamus ipsa Ivonis verba, ut eo rectius de illis judicari queat: *Quod autem scripsisti, inquit, & alloquitur Hugonem Lugdunensem Archiepiscopum, Sedis Apostolicæ legatum, prædictum electum (Senonensem Episcopum, Daimbertum intelligit) investituram Episcopatus de manu Regis accepisse, nec relatum nobis ab aliquo, qui viderit, nec cognitum. Quod tamen si factum esset, cum hoc nullam vim Sacramenti gerat in constituendo Episcopo vel admissum vel omissum, quid fidei, quid sacræ religioni officiat, ignoramus: cum post canonicam electionem Reges ipsos Apostolicâ auctoritate à concessionem Episcopatum prohibitos minime videamus. Legimus enim sanctæ recordationis summos pontifices aliquando apud Reges pro electis Ecclesiarum, ut eis ab ipsis Regibus concederentur Episcopatus, ad quos electi erant, intercessisse; aliquorum, quia concessionem Regum nondum consecuti fuerant, consecrationes distulisse. Quorum exempla supposuimus, nisi prolixitatem Epistolæ vitassemus. Dominus quoque, Papa Urbanus Reges tantum à corporali investiturâ excludit, quantum intelleximus, non ab electione, in quantum sunt caput populi, vel concessionem; quamvis octava synodus solum prohibeat eos interesse electioni, non concessionem. Quæ concessio sive fiat manu, sive nutu, sive linguâ, sive virgâ, quid refert? cum Reges nihil spirituale sed dare intendant, sed tantum aut votis petentium annuere, aut villas ecclesiasticas*



alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Ecclesiæ ipsi electis concedere. -- -- Videmus nullos, aut penè nullos pro hujusmodi transgressione damnatos, plurimos autem vexatos, plurimas Ecclesias spoliatas, plurima scandala exorta, divisum regnum & sacerdotium, sine quorum concordia res humane nec incolumes esse possunt, nec tuta. -- -- Nec ista dico, tanquam velim adversus Sedem Apostolicam caput erigere, vel ejus salutaribus dispositionibus obviare, vel meliorum sententiis præjudicium facere, si vivis nitantur rationibus, & evidentioribus veterum patrum auctoritatibus. Sed hoc vellem cum multis mecum piè sentientibus, ut Romanæ Ecclesiæ ministri, tanquam probati medici majoribus morbis sanandis intenderent, & non ab irrisoribus suis audirent: Culicem excolantes & camelum glutientes, mentam, rutam, ciminum & anetum decimatis, graviora autem legis præcepta prætermittitis. Cum per totum penè mundum flagitia & facinorosa videamus publicè perpetrari, nec eà vobis aliquà justitiæ falce refecari. Satis hinc apparet, proposuisse Ivonem non publicam, sed propriam suam sententiam & conciliationem, & iis quidem verbis, quæ & Regis jura defendere, & Pontificis intentionem utcunque mitigare queant, fuisse cæteroquin ac eorum partibus, qui in vestituras Regibus ademptus nollent.

LXI. Ut maximè verò Franciæ Reges de jure suo non nihil remiserint, certum tamen est, illis ipsis temporibus non potuisse Episcopum invito Rege sedem suam occupare. Disco id ex ejusdem Ivonis *epist. 104.* ubi refert, Regem Philippum admittere noluisse Galonem Beluacensis Ecclesiæ electum Episcopum, quod sibi timeret ab ejus adversitatibus. Ejus successor Ludovicus Crassus inaugurationem suscipere noluit Rhemis, quod ejus Ecclesiæ Præsul Rudolphus à Paschali Pontifice, cum in Galliâ ageret, Rege non rogato, institutus fuisset. Ludovicus enim factum istud indignans Gervasium unum è Palatinis in easdem infulas nominaverat, Rudolpho tamen in possessione persistente, qui propterea nec dejici poterat sine tumultu & gravi periculo. Ideoque Ludovicus Aureliæ inungi voluit & coronari ab Daimberto Senonensi Episcopo, cujus supra mentionem feci, frustra & serò nimis contradicente Rudolpho per nuncios, sub prætextu, non alterius, nisi solius Rhemensis Episcopi manu unctionem Regis fieri debere. Vid. Segerius de *vita Ludovici Crassi*, & continuator Ainoini monachi *lib. 5. cap. 49.* adversus quam contradictionem, Ludovici factum eruditè defendit Ivo Carnotensis *epist. 129.* Nec potuit Rudolphus Ludovico reconciliari, nisi postquam per manum & sacramentum eam fidelitatem Regi fecisset, quam prædecessoribus suis Regibus Francorum antea fecerant omnes Rhemenfes Archiepiscopi & ceteri Regni Francorum quamlibet religiosi & sancti Episcopi, uti loquitur & factum istud excusat idem Ivo *epist. seq. 190.* apud Paschalem Pontificem. De Sugerio Abbate ut impedita ejus electio ab Ludovico Crasso fuerit, dixi supra, non aliam scilicet ob causam, nisi quod



quod nulla petita ab Rege fuisset licentia eligendi. Ludovico Craſſo defuncto ſuccesſit Ludovicus junior, qui tenaciſſimus fuit hujus conſuetudinis, ita ut ortâ inter eum & Papam Romanum, qui tûm erat Innocentius II. diſſenſione, Eccleſia Gallicana turbaretur. Defuncto enim Alberico Bituricensi Archiepiſcopo mittebatur Petrus à Papâ Innocentio eidem Eccleſiæ paſtor conſecratus, ſed à Rege Ludovico repudiatus, eò quod ſine ejus aſſenſu fuiſſet ordinatus in civitatem minimè recipiebatur. Sunt verba Roberti de Monte in append. ad Sigebert. ad ann. 1141. Addit Matthæus Paris, Regem proſcriptis publicè ſacroſanctis reliquiis in præſentiâ multorum juraſſe, nolle ſe permittere, ut quamdiu ipſe viveret, Archiepiſcopus præfatus, civitatem Biturgiam intraret. Quantæ verò turbæ inde natæ fuerint, compendioſè exponit Joan de Buſhieres in hiſtor. Franc. lib. 7.

LXII. Videntur tûm facilius toleraſſe Romani Pontifices prævium Regis in Galliâ conſenſum, antequam Epicoſopus electus ordinaretur, quàm ut inveſtitura ab eo fieret per annulum & baculum. Hæc enim regale aliquod majus & iplam Epicoſopatum conſeſſionem ſignificare videbatur. At in Poloniâ ne conſenſum quidem ferre aliquando poterat Pontifex. Cùm enim in regno iſto Epicoſopatus pro lubitu & arbitrio ſuo Papa diſtribuere vellet, & Legatus ejus Hieronymus Archiepiſcopus Cretenſis hanc provinciam in ſe ſuſcepiffet, atque Caſimirus I. Rex conatibus ejus reſiſteret, nec pati vellet, ut ſine conſenſu ſuo Epicoſopi conſtituerentur, ad Colloquium ventum eſt, in quo, cum Rex concitator in hæc prorupiſſet verba, *malle ſe Regno excidere, quàm aliquem pati ſe invito fieri Epicoſopum*, Legatus contra aſterior factus vociferari cœpit, *preſtare ut tria Regna pereant, quàm ut jus & autoritas Pontificis perturbetur aut imminuatur*, teſte Cromero lib. 25. *Chronic. Polon.*

LXIII. Ut hanc de inveſtituris Epicoſoporum tractationem abſolvam, ex verbis Ivonis ſupra allegatis etiam id notatum velim, traditionem baculi & annuli, & per hanc factam inveſtituram non ſemper ſignificare collationem bonorum feudalium aut aliorum latifundiorum. Sic enim ait: *Cum Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant, ſed tantùm aut votis petentium annuere, aut villas eccleſiaſticas, & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſia, iſtis electis concedere &c.* Ergo ex mente Ivonis traditio annuli & baculi etiam tûm uſurpata à Regibus fuit, quando nullæ omninò villæ, nullæ agrorum partes datæ Epicoſopis electis fuerunt, ſed ſolùm, quando votis petentium annuere voluerunt. Et jam ſupra oſtendi, inveſtituræ vocabulum in negotio hoc Eccleſiaſtico in uſu fuiſſe ante Carolum Magnum, cum Epicoſopis tam opimi & inſignis terrarum tractus nondum conſeſſi fuiſſent. Et potuiſſet ſanè inveſtitura iſtiusmodi ſolâ voce aut lingua fieri, quod id planè nihil referat, uti optime ratiocinatur Ivo; ſed voluerunt



runt tamen Imperatores & Reges corporale aliquod symbolum adhibere, ut eo majore solennitate actus ille conspicuus redderetur, quemadmodum & aliàs in conferendis dignitatibus ut plurimum certæ aliquæ usu recipi solent ceremoniæ.

LXIV. Quandoquidem autem tam odiosa fuit Gregorio VII. ejusq; Successoribus ejusmodi ab Regibus facta Episcoporum investitura, omne posuerunt studium Viri tum temporis eruditi, quibus isti Pontificum conatus displicebant, ut excusatum ritum istum redderent, & mollioribus interpretationibus ab injuriâ, quæ illi imputabatur, vindicarent. De Ivone paulo ante dixi, quibus distinctionibus eum juvare studuerit. Ei subjungimus Walthramum Episcopum Nambürgensem, qui integrum tractatam de investituris edidit, & in eo investituras illas non tantum ratione bonorum temporalium ad Ecclesias pertinentium fieri tradit, sed etiam ita accipiendas eas scribit, ac si ab ipso Petro aut auctoritate Petri eas collatas haberet, ideò, quod noviter electus in die consecrationis suæ baculum & anulum ponat super altare, & ex eo deinceps utrumq; recipiat. Verba sunt ista: *Nihil refert, sive verbo, sive præcepto, sive baculo, sive aliâ re, quam in manu tenuerit, investiat aut inthronizet Rex & Imperator Episcopum. Quia die consecrationis veniens annulum & baculum ponit super altare, & in curam pastoralem singula accipit à stola & auctoritate S. Petri. Sed congruum magis est, quod per baculum, qui est temporalis & spiritualis præcedens investitura per Regem in fundis & rebus Ecclesiæ contra tyrannos & raptores quietæ & pacificæ reddat omnia.*

LXV. His verò omnibus nihil omninò commoti Pontifices, dum altius perspiciebant, & per investituras istas majus aliquod jus ab Imperatoribus exerceri observabant, rebus suis intendere pergebant majore studio. Plus enim verò, quam possessiones tantum aliquas, & Episcopatum omninò ipsum per investituras ejusmodi collatum fuisse, ostendunt formulæ antiquæ apud Marculfum Monachum lib. 1. num. 5. 6. 7. Vacante enim Ecclesiâ petere solebant cives à Rege suo: *Quoniam sanctæ memoriæ Vir Apostolicus ille, illius Urbis Episcopus, sine adpropinquante ab hac luce migravit, tempore naturæ complenti, ne destituta sint, quod absit oves decedente pastore, in loco ejusdem suppliciter postulamus, ut instruere dignemini illustrem Virum illum, aut venerabilem illum cathedræ illius Successorem &c.* Hinc petitioni assensum dum præbet Rex, noviter electum Episcopum hanc formulam commendat Metropolitanano ad *χερσυσία* impertinendam: *Et quia cognovimus, sanctæ recordationis dominum illum, Urbis illius Antistitem, evocatione divinâ ab hac luce migrasse: de cujus successore sollicitudinem congruam, unâ cum Pontificibus vel proceribus nostris plenius tractantes, decrevimus illustri Viro aut venerabili illi in ipsâ Urbe Pontificialem in DEI nomine committere dignitatem &c.* Quæ sanè formula



mula ipsius Episcopatus concessionem adscribere videtur Regibus, quippe qui committere aut conferre dignitatem Episcopalem dicuntur. Nec vana proinde est gloria, quam sibi tribuit Carlomannus in Synodo anno DCCXLII. celebratâ, dum ait: *Et per consilium Sacerdotum & Optimatum meorum ordinavimus per civitates Episcopos, & constituimus super eos Archiepiscopum Bonifacium.* Unde & ipsi Episcopi sacrum hoc suum officium acceptum ferebant Regibus & Imperatoribus. Sic enim ad Robertum Franciæ Regem scribit Fulbertus Episcopus Carnotensis *epist. 3.* Succurrite sanctæ DEI genitricis Ecclesiæ, cui nos fideles vestros, quantum possumus, licet indignos, præesse voluistis. *Et epist. 4.* Ad vos tandem, dilectissime Domine, nostri adjutorii summa redit, cujus gratuitâ bonitate Præfulis honore fungimur.

LXVI. Diuturno scil. usû receptum apud Francos erat, ut quem Episcopum Rex elegerat, Metropolitanus ad præceptum ejusdem Regis ordinaret, ac benediceret. In supplementis Conciliorum Galliæ, quæ addidit Petrus de la Lande *fol. 64.* legitur Dagoberti Regis ad Sulpitium Archiepiscopum Bituricensis epistola, quâ petit ut Desiderium consecret in Episcopum Cadurcensem: *Ideò, inquit, nos cognoscite taliter decrevisse, ut in civitate Cadurca, ubi germanus ejus domnus Rusticus prævit, in locum ipsius, honorem Episcopatus in DEI nomine debeat accipere, quia divinâ inspirante potentia talis nostra devotio manet, ut eos quos moribus ornatos & sanctis operibus deditos perspiciamus, sicut est iste fidelissimus DEI & noster Desiderius, hos ad Episcopale culmen provehere debeamus, quia sic decet Regiam celsitudinem, ut quos cognoscit in DEI timore conversari, & fidem Catholicam integrè custodire, vel Evangelica præcepta, omnimodis ad Pontificale officium studeat promovere &c.* Ad morem hunc provocat Karolus Calvus, in libello proclamationis, quem adversus Wenilonem Archiepiscopum Senonum exhibuit in Concilio Tullensi apud Saponarias: *Mibi, inquit, à domno, & genitore meo, pie memorie Ludovico Augusto pars regni inter fratres meos Reges divinâ dispositione est tradita. In quâ parte Regni vacabat tunc pastore metropolis Senonum, quam juxta consuetudinem prædecessorum meorum Regum, Weniloni tunc Clerico meo, in Capellâ meâ mihi servienti, qui more liberi Clerici se mihi commendaverat, & fidelitatem Sacramento promiserat, consensu sacrorum Episcoporum ipsius Metropolis ad gubernandum commisi, & apud Episcopos, quantum ex me fuit, ut eum ibidem Archiepiscopum ordinarent, obtinui &c.* Hinc igitur & Principes de jure hoc suo magnificè gloriabantur, & Episcopi ipsi haud in viti in epistolis suis id agnoscebant.

LXVII. Hæc autem & alia ejusmodi verba Pontificibus fuerunt sudes in oculis, feceruntq; , ut de juris hujus ademptione consilia caperentur. Videamus verò, quibus ex rationibus investituræ illæ primum impugna-



pugnata fuerint. In Concilio Romano anno Domini M LXXVIII. ab Gregorio VII. habito factum est hoc decretum: *Quoniam investituras Ecclesiarum contra statuta sanctorum Patrum à Laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Ecclesiâ oriri, ex quibus Christiana religio conculcatur; decernimus, ut nullus Clericorum investituram Episcopatus vel Abbatie vel Ecclesie de manu Imperatoris vel Regis, vel alicujus Laice personæ Viri vel femine suscipiat. Quod si presumpserit, recognoscat investituram illam Apostolicâ autoritate irritam esse, & se ad condignam usque satisfactionem excommunicationi subjacere. Pœna hæc Clerico tantum decernitur, qui passus fuerit ab Laico se investiri, nondum ea extensa tum fuisse videtur etiam ad investientes. Quanquam Leo Ostiensis cap. 41. statutum in hæc Synodo fuisse scribat, utrumq; plecti anathemate debere, & qui scilicet daret, & qui acciperet. Biennio autem post, anno videlicet M LXXX. in Concilio itidem Romano etiam Laicæ personæ cujuscunq; conditionis expressis verbis eidem pœnæ subjæctæ fuerunt. Decretum ita se habet: *Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum vel quilibet secularium potestatum aut personarum investituram Episcopatum vel alicujus Ecclesiastica dignitatis dare presumpserit, ejusdem sententiæ vinculo se obstrictum esse sciat.**

LXVIII. Duas igitur suæ prohibitionis causas refert Gregorius. Prima est, quod investituræ illæ contra statuta Patrum frequententur. Intelligit autem canonem 22. Concilii Constantinopolitani IV. in quo statutum fuit, *neminem Laicorum Principum vel potentum semet inserere debere electioni vel promotioni Patriarchæ vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi: ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio vel contentio, presertim cum nullam in talibus potestatem quenquam potestativorum vel cæterorum Laicorum habere conveniat &c.* Refertur apud Gratianum c. 1. & 2. dist. 63. At verò canonem illum Ivo Carnotensis haudquaquam accipere voluit de investituris aut concessionibus, uti loquitur, sed de electionibus tantum. Verba ejus adscripsimus supra. Sed nec tale fuit Concilium istud, ut canones ejus ab omnibus observati fuerint, quippe quos promiscuè omnes approbare noluerunt Episcopi Gallicani, uti testatum facit Petrus de Marca *de concord. lib. 2. c. 17. n. 3.*

LXIX. Altera Gregorii ratio est, quod observatum fuisset, plurimas ex Laicorum investituris ortas in Ecclesiâ perturbationes, & Christianam Religionem per eas conculcatam. Sed quæso ego, an justam putare liceat hanc causam, tanti ut in universâ Europâ excitari debuerint tumultus? Fateamur enim verò, corruptelas aliquando investituras polluisse, & natas subinde in Ecclesiâ fuisse perturbationes, quis inde concludet, Regum jura universali quodam dictatu aboleri & manu armatâ eripi debuisse?

Gene-



Generale est inter eruditos axioma, propter abusum non tollendum esse usum rei. Idcirco monendi fuissent prius Imperatores, Reges, Principes, ut investituris non aliter, nisi rectè, justè, piè & secundum conscientiam uterentur, quàm ut commoto toto Occidente tantæ Christianorum inter se strages ederentur, si modo justa hæc fuisset belli suscipiendi materia. At verò hæc, quæ ab Gregorio data fuit decreti sui causa, *περὸ φαν* tantum fuit, & prætextus merus; vera autem *αἰτία*, cupido imperii & infinitæ potestatis; cui accedebat spes magna facilitatis concepta ex Henrici adversâ fortunâ, post excommunicationem penè ab omnibus deserti, & intra Canusiana moenia per triduum facti supplicis. Dum igitur Simoniam tollere se simulat Papa, dum Ecclesiæ salutem intendere se profitetur, Romanam sedem evehere & Imperii majestatem destruere omnibus modis annititur. Ingenua est confessio Onuphrii in vit. Gregorii VII. quod per decreta ejus non tantum Imperator Henricus IV. sed & omnes Reges petiti, deinde Episcopi & universus clerus Gallicus, Germaniæ & Italiæ, *majestas quoque & dignitas imperii Romani eversa, quodq; longè plus erat, ea fundamenta jacta, quibus illius potestas omninò labefactabatur.*

LXX. Sed fuitne tam vitiosa & flagitiosa Henrici vita, ut tam acerbam animadversionem mereretur? Non omnes in hunc censum venire debent pravitates animi, quibus ille contaminatus fortè fuit, sed solæ illæ, quibus pollutæ fuerunt investituræ Episcoporum ab eo factæ. Hic verò ipsum audiamus Imperatorem adversus accusatores suos se defendentem, & Simoniam eum arguentes fortiter redargentem, quod his verbis refert Helmoldus. *Moguntinus, Coloniensis, Wormatiensis à Principibus missi venerunt ad Regem in curti Regiâ Higeeshem, dicentes: Fac nobis reddi coronam, annulum, & purpuram, cæteraq; ad investituram Imperialem pertinentia filio tuo deferenda. Imperator querit causam. At illi. Quid queris ea, quæ optime nostri? Scis de schismate longo, scis, qualiter Episcopatus, Abbatis & cætera omnia feceris venalia, & quomodo non sit electionis in rectoribus quibusq; constituendis, sed sola pecunie habita ratio. Pro iis & similibus sanxit autoritas Apostolica & sedit Principium unanimitas, te & regno & communionem fidelium privandum. Quibus Imperator: Vestra potestas est hæc mihi imponere & crimen impingere. Dicit Moguntine, adjuratus per nomen æterni DEI, quid exegimus vel recepimus à Te, cum te Moguntinæ præfecimus? Tu quoq; Coloniensis similiter? Illis autem fatentibus nihil pecunie aut oblatum, aut requisitum, aut acceptum hujusce rei gratiâ; Rex ait: gloria DEO. Similiter & de Wormatiensi. Et iterum Rex: dignam ergò pro beneficiis nostris nobis rependitis gratiam. Eoq; facit porrò, quod plerique Scriptores Henrico parum æqui non tam Simoniam, quàm alia ejus vitia perstringunt, & ipsum jus Regium investiturarum impugnant, non tam abusum, quàm usum ipsum insectantes.*



LXXI. Et quæ verò Sedes Episcopalis Simoniam magis affecta fuit, quam ipsa Romana? Eò tùm Pontificatus devenerat, inquit Platina (in vit. Silvestri III. qui triginta annis Gregorium VII. antecessit,) ut qui plus largitione & ambitione, non dico sanctitate vite & doctrinâ valeret, is tantummodo dignitatis gradum bonis oppressis & rejectis obtineret, quem morem utinam aliquando non retinuissent tempora nostra. Sed hoc parum est, pejora, nisi DEUS caveat, visuri aliquando sumus &c. Idem hoc Simoniam vitium ipso hoc seculo undecimo in Ecclesiam Romanam invaluisse notat Glaber Rudolphus hist. lib. 5. c. 5. Ipso quoque in tempore, inquit, Romana sedes, quæ universalis jure habetur in Orbe terrarum, præfato morbo pestifero per viginti quinque annorum spacia miserimè laboraverat &c. Et Ivo Carnotensis episcopus. 133. in quâ purgat Ecclesiam suam ab imputato Simoniam vitio, Si autem, inquit, hanc pestem radicibus evellere non valeo, non tantum in valetudini meæ hoc imputandum est, quia ad hoc ab origine nascentis Ecclesie Romana Ecclesia laboravit, nec à gremio etiam suo tales sua quærentes penitus prævaluit eliminare. Imò verò Gregorio VII. melior omnino fuit Henricus Imperator, quippe qui, quos nosset Episcopos Simoniacos, officio movit, Hildebrandus verò, expulsos à Rege Simoniacos relocabat, & quos Regi infestos reddiderat, eos sibi familiari amicitiam reconciliabat, & multis & magnis juramentis sibi victos & obnoxios efficiens, præ aliis exaltabat. Uti ait Benno Cardinalis in descriptione vit. Hildebrandi.

LXXII. Cæterum neque hoc quidem dissimulandum est, promotos sæpè fuisse ab Imperatoribus & Regibus eos, qui toti ab aulâ penderent, quique divinam gloriam minus quærent, quam principum gratiam, & infami adulatione officium sanctissimum conspurcare non erubescerent. Nicephorus Gregoras sub Andronico Imperatore Gerasimum Patriarcham Constantinopolitanum memorat Virum simplici ingenio fuisse, sed qui ob inscitiam ad Imperatoria obsequia aptissimus esset. Addit eleganter Gregoras: Διὰ γὰρ τῆτο ποῖτες οἱ βασιλεῖς εἰς πᾶντας ἐκλέγονται τὰς ἀρχαίς, ἵνα τοῖς τέτων εὐχερῆς ὑποκνήσῃσι πρὸς αὐτάς, καὶ ὡς ἀνδράποδα, & μηδὲν τῶν ἀπάντων ἐναντία φρονῶσιν, solere Reges dignitates ejusmodi talibus hominibus committere, ut obsequentes sibi habeant, perinde ut mancipia, neve esset, qui mandatis suis contradiceret. At verò, cum Ecclesie & sacrorum cura ad Reges etiam & Imperatores speciali quodammodo pertineat, quid absurdius est aut iniquius, quam si vitiorum occasione, aut quia Princeps aliquis occurrat, qui tantâ potestate abusus sit, Regalia ideò jura violari, & veteres Ecclesie regulas everti patiamur? Itaque si quod schisma inter prælatos, vel si vacantis Ecclesie defectus aliquis contingat, Principes Ecclesiasticis dignitatibus præ cæteris consulere & pacem Ecclesie procurare oportet.

LXXIII. Uti



LXXIII. Uti verò diversis temporibus diversimode se habuit procedendi in hoc negotio modus: ita probari extra casum necessitatis planè non potuit, sicubi Princeps solus, exclusâ omni reliquâ Ecclesiâ, Episcopos constituendi jus non tam vindicavit sibi quàm rapuit. Aliquando scilicet Principes ipsi eorum, quos promoveri vellent, nomina populo proponebant. Et tùm, nisi adulatoriè consentiret populus, sed liberè suffragia sua exponeret, non poterat electio talis improbari. Aliquando post cleri ac populi decretum eorum voluntas expectabatur, qui modus communissimus erat, & omnium optimè se habebat, quod ita utrinque libera magis existent suffragia. Aliquando conjungebantur duo illi actus, & eodem tempore desiderium populi & voluntas Principis ad electionem peragendam concurrebat. Quæ procedendi ratio unicum hoc videtur continere incommodum, quod præsentente principe populus eligere ferè soleat eum, quem Principi gratum & acceptum esse noverit. Aliquando verò electionem summam ad se revocabant Principes, sibi que unis jus istud vindicabant. Quod quidem nec ipsum, si ad vitandos tumultus suscipiebatur, non omnino improbari poterat, cum in ejusmodi populi dissensionibus sæpè nullus planè sperari potest exitus; Sed quia intra modum illum Principes sese non semper continebant, nec pro innatâ ingenii humani cupiditate supremum istud arbitrium intra terminos suos coerceri, facilè poterat, sæpè illud, nullo existente discrimine, nullâ urgente necessitate, in simplex & absolutum vertebatur imperium, Regesq; adeò sublatâ à clero & populo electionem libertate, Rescriptis suis Episcopatus concedebant, etiam invitis & repugnantibus populis. Id quod plurimis exemplis probatum dedit Petrus de Marca *de concord. sacerdot. & imp. lib. 8. cap. 9. & 10.* Add. Hieron. Bignon. *ad Marculfi form. pag. 451. seqq.* Francisc. Juret. *ad Ivon. Carnotens. epistola. 104.*

LXXIV. Absolutam hanc Principum in eligendis Episcopis præsumptionem, & jus imperiosum indignè sæpè ferebant Episcopi, quibus antiquæ Ecclesiæ consuetudines & constitutiones cognitæ erant, nec desinebant illi identidem istud suggillare, & Principibus aurem vellicare, ut populo redderent, quod injustè abstulissent, jus suffragii. In operibus Hincmari Archiepiscopi Remensis extat epistola *ad Ludovicum Regem*, quâ petit, ut liberam Episcopi in Bellouacensi Ecclesiâ electionem fieri permittat, & acriter reprehendit eorum sententiam, qui putant, non alium eligi debere, nisi quem Rex fieri velit. *Nam si, inquit, quod à quibusdam dicitur, ut audi- vi, quando petitam apud vos electionem conceditis, illum debent Episcopi & clerus ac plebs eligere, quem vos vultis, & quem jubetis, (quæ non est divina legis electio, sed humane potestatis extorsio) si ita est, ut dici à quibusdam audi- vi, ille malignus spiritus, qui per serpentem primos parentes nostros in paradiso decepit, & inde illos*



ejecit, per tales adulatores in aures vestras hæc p[ro]bat: quia hoc in scripturis tam veteris, quam novi testamenti non continetur, neq[ue] in Catholicorum dictis, vel sacris canonibus, nec etiam in legibus à Christianis Imperatoribus & Regibus promulgatis hoc scriptum vel decretum invenitur, sed talia dicta infernus evomuit &c. Poterat enim verò nominatio aliqua Principis præcedere electionem, sed ita, ut dissentienti potestas & suffragia libera relinquerentur. Scilicet non subjacent actus istiusmodi imperio, nisi quatenus quietem publicam labefactant, & protenus vitiosi fiunt, si qua eis infertur coactio. Rectè hinc Fulbertus Carnotensis epist. 61. Quartum verò promovit proscriptio refragantium clericorum & exiorta timore electio, verum non electio. Nam cum sit electio unius de pluribus maxime complaciti secundum liberam arbitrii voluntatem acceptio, quomodo electio rectè dici possit, ubi sic à Principe unus obtruditur, ut nec clero, nec populo, nec ipsis summis sacerdotibus ad aliam desistere concedatur &c. Et Petrus Abbas Cellensis per allegoriam epist. 2. Prorsus inaudita miseria, si hæc necessitate marer familias addicatur, ut non tanquam libera cui vult, nubat, tamen in Domino, sed cui respicit, non ens succumbat famulari, imò concubinat[is] obsequio. Ea propter Ivo Carnotensis, talem, qui per violentiam Principis consecrationem adeptus est, ne quidem pro Episcopo haberi debere contendit, epist. 27. & nec clericatu dignum, multo minus episcopali honore arguendum censet.

LXXV. Ut verò voluntas Principis ne infringere[re]t aliquando, & qui ab eo destinatus erat, securus in officio perfilteret, neve esset, qui adversus illius honorem niteretur, soliti fuerunt Principes præcipuorum Episcoporum, qui in viciniâ erant, suffragia postulare, non tam, ut ad electionem ipsi concurrerent, quam, ut adprobarent saltem voluntatem principis & personam ab eo selectam. Perspicuum id sit ex Fulberti Carnotensis epist. 88. quâ Roberto Regi Francorum hunc in modum respondet: Ex parte Celsitudinis vestre dictum est nobis, quod dominum Francionem Parisiensi Ecclesie dare vultis Episcopum, & ad hoc peragendum nostræ humilitatis habere favorem. Nobis autem videtur, quia si Episcopus, de quo agitur, aptus est Clericus, est optime literatus, & ad sermonem faciendum agilis, in quâ re omnes Episcopi decet esse, non minus quam in operatione potentes atq[ue] disertos. Unde si hoc fieri posse Canonici Domini Archiepiscopi Senonensis & Coepiscoporum nostrorum probavit sagacitas, nostrum etiam, qui de hæc discussione appellati non sumus, habetis assensum. Fuit Robertus iste, ad quem scripta est hæc epistola, ut ipse eum notat ejus filius Henricus apud Glabrum Rodolphum lib. 5. cap. 5. Simonix vitio contaminatus, idque cum non ignorasset Fulbertus, noluit simpliciter consentire, sed aliorum potiùs fidem explorari.

LXXVI. In Hispaniâ post Concilium Toletanum XII. hoc est annum DCLXXXI. ex conventionem & decreto istius Concilii speciale quid obti-



obtinuit. Antea enim Rex non prius Successorem in Episcopatu vacante deligebat, quam de obitu decessoris certior factus, & de personâ præficiendi à Clero & plebe, quorum interim deliberatio habita & decretum factum fuerat, consultus esset. Expectandum igitur erat, quoad constaret, utrum decretum hoc suum à Rege confirmatum, an alius aliquis ex Regis arbitrio constitutus esset. Poterat enim Rex suffragia Cleri & populi admittere, poterat etiam spernere, & alii Episcopatum pro lubitu suo conferre. Quandoquidem verò prorsus inutilis erat aliquando hæc ratio deliberatio & decretum Cleri & populi, & in Regis voluntatem totus ille actus tandem resolvebatur, tum & propter itinerum difficultatem & ampla terrarum spacia longius aliquod tempus requirebatur, quam ut expediri negotium hoc commodè posset. Ecclesiarum verò vacatio interim protrahebatur, maluerunt Episcopi in dicto Concilio congregati Regis dispositioni & Episcopi Toletani iudicio novi Episcopi constitutionem committere, quam antiquo illo procedendi modo ulterius insistere, uti optimè canonem sextum dicti Concilii explicat, & Garfæ Loaisæ interpretationem confutat Petrus de Marca *de concord. lib. 8. cap. 10. n. 4. § 5.* Verba canonis à Gratiano c. 25. dist. 63. hoc ordine recensentur: *Cum longè lateq; diffuso tractu terrarum, commearum impeditur celeritas nunciorum, quo aut nequeat Regibus audientibus decedentis præsulis transitus notificari, aut de successore morientis Episcopi libera principis electio expectari, nascitur sæpe aut nostro ordini de relatione talium difficultas, aut regie potestati, dum consultum vestrum subrogandis pontificibus sustinet numerosa necessitas. Vnde placuit omnibus pontificibus Hispaniæ atq; Galliciæ, ut salvo privilegio uniuscujusq; provinciæ licitum maneat, deinceps Toletano Pontifici quoscunq; regalis potestas elegerit, & jam dicti Toletani Episcopi iudicium dignos esse probaverit, in quibuslibet provinciis, & in præcedentium sedibus præficere præsules & decedentibus Episcopis eligere successores: ita tamen, ut quisquis ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus intra trium mensium spacium Metropolitani proprii præsentiam visuras accedat.*

LXXVII. Summa nostræ doctrinæ hæc est, non debere nec posse omitti in constitutione Episcoporum consensum principis, adeoque hunc omnino necessarium esse ad salutem tum Ecclesiæ tum Reipublicæ. Quod ut ulterius demonstretur, repetendum est ex capite antecedenti, invitum non esse dandum Episcopum, sed populi assensum concurrere debere ad electionem ejus, qui eidem plebi dandus est pastor. At verò princeps caput est populi, apex magistratuum, & Cleri ipsius in externo regimine Episcopus. Quomodo ergo, si membrorum requiritur assensus ad aliquod negotium, non multo magis requiretur capitis? quippe, quod omnium membrorum non nobillissimum tantum est, sed reliquis etiam imperio præest, & normam agendi præscribit. Perpetuus est consensus inter caput & reliquum corpus.



pus. Nec potest alteri bene esse, alterutrum si dolet & malè affectum est. Interest ergo utriusque, suam pro modo suo conservare integritatem, sibi; ipsi prospicere, ne ex culpâ alterius damnum aliquod sentiat. Et hoc argumentum inter alia urget Ivo Carnotensis *epist.* 60.

LXXVIII. Deinde verò ad regimen Ecclesiasticum, quod Principi competit, in primis hoc pertinet, ut sacris præficiantur personæ idoneæ & removeantur, qui doctrina & moribus officiosa ponunt. Quia enim Majestatis etiam hoc est officium, ut in verâ religione subditos suos retineat, id autem commodius fieri nequit, quàm si in eâ instituantur perpetuò & informentur, utique curare etiam debet, ut tales Doctores Ecclesiis & scholis præficiantur, qui auditores suos ex Scripturâ sacrâ ad omne opus bonum instruant, quique vitæ sanctimoniâ verâ, & non fucatâ pietate, populo exemplum præbeant. Magistratûs præcipuum hoc est axioma, quod esse debeat custos utriusq; tabulæ. Idque non ita intelligendum est, quod coërcere tantùm debeat refractarios, ne his tabulis petulanter controveniant, ne doctrinæ & cultui divino in sacris literis præscripto publicè contradicant, vel ab illo temerè se subtrahant, & vitam in flagitiis pessimè traducant, quæ sunt interdicta solum de non lædendo & non oppugnando; sed dicitur etiam Custos ob positivam & externam potestatem proponendi, promulgandi & obligandi subditos suos ad doctrinam istam & cultum publicè propositum. Qui & ipse proponi aliter non potest, quàm per ministerium Verbi & per pastores specialiter ad hoc negotium destinatos & in doctrinâ istâ probatos. Probatio autem ista cognita esse debet magistratui, ne quis Ecclesiæ præficiatur, qui lupi potius animum gerit, quàm pastoris, aut aliàs minus habilis sit, ad officium tale gerendum.

LXXIX. Sed & interest Reip. quandoq;, ne quis temerè in ordinem Clericalem recipiatur. In Concilio Aurelianensi I. quod anno DVII. celebratum est, hoc factum legitur decretum, c. 6. *De ordinationibus Clericorum id observandum esse decrevimus, ut nullus secularium ad Clericatus officium presumat accedere, nisi aut cum Regis jussione aut cum judicis voluntate.* Id quare ita constitutum sit, discere licet ex Capitularibus Karoli Magni lib. 1. cap. 120. ubi idem renovatâ constitutione sancitur: *De liberis hominibus, qui ad servitium DEI se tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quàm à nobis licentiam postulent.* Hoc idèò, quia audivimus aliquos ex illis non tam causâ devotionis hoc fecisse, quàm pro exercitu, seu aliâ functione regali fugiendâ. Quosdam verò cupiditatis causâ ab his, qui res illorum concupiscunt, circumventos audivimus, & hoc idèò fieri prohibemus. Scilicet solebant quamplurimi olim partim immunitatum Ecclesiasticarum illecebris accensi, partim etiam divitiis, quibus abundare tùm cœperunt Ecclesiæ, allecti, certatim quique ut immunitatibus potirentur, seque adèò ab militaribus officiis & muneribus

sub-



subducerent, vel etiam Ecclesiarum bonis sustentarentur, Clerici fieri. Quod quia in detrimentum vergebat Reip. plurimis Imperatorum Constitutionibus, quarum nonnullæ in Codice Theodosiano de decurionibus extant, coerceri oportuit.

LXXX. Maximè verò considerandum hîc venit, quod sacrorum Antistites auditorum animos flexibiles. In manu habeant, eosque sermonibus suis occupare, & quodocunque libitum fuerit, *δημαγωγίαν* exercere queant. Et sunt aliqui tam copiosâ & concitatâ facundiâ prædici, ut nunc huc, prout animi intentio fuerit, diversisq; , diverso tempore, argumentis auditores flectant, & in suam sententiam veluti rapiant. In antiquitatibus Britannicis, quas evulgandas curavit Matthæus Parkerus Archiepiscopus Cantuariensis, in vitâ Gulielmi Warhami, illustre tale refertur exemplum, de Johanne Coletus Ecclesiæ Paulinæ Londinensis Decano. Ipsa ego referam verba, ut de hominis ingenio & arte dicendi fieri iudicium queat. Proximâ tunc sequenti quadragesima Coletus die Veneris ante Pascha, qui à Pontificiis sanctus dicebatur jussu Archiepiscopi concionem coram Rege (Henrico VII.) habens docuit, quomodo sub Christi vexillis militandum Christianis fuerit. Eo tempore Rex in Gallos bellum parabat. Ac Coletus cum de sedandis Principum discordiis, Christianisq; à bello revocandis multa, eaq; mirâ facundiâ protulisset, subjunxit, his qui sub Christi vexillis pugnant Christi humilitatem, non Alexandri aut Julii Cæsaris aut similium Imperatorum ferociam esse proponendam. Rex aliquanto turbatus ac veritus ne suorum Ducum ac procerum animos tam pie ac disertæ orationis vi à bello in Gallos suscepto flecteret ac averteret, finitâ concione eum accersivit, --- eique suum de bello Gallico gereâdo consilium & institutum indicavit, non se id sponte sed laceffitum & coactum ac ad Regni tutelam suscepisse. Proinde quamvis in concione de Christianâ pietate gereâda & omnis vindictæ cupiditate deponendâ eleganter atq; piè dixisset, ita ut suum ipsius animum in Gallos hostiliter affectum penè mitigasset, tamen quia hoc bellum necessitatis non voluntatis, nec illatio belli, sed Gallicana vis ac injuriæ repulsio quedam esset, rogavit eum, ut alterâ concione se ac aulam suam de bello ad incolumitatem atque defensionem patriæ Christianis suscipiendo eâdem orationis facultate, quâ de humilitate tum docuit, institueret. In quo Coletus non minis Regi quam Christo officium atque obsequium præstitit. Nam de bello Christianis licito gereâdo tantâ gravitate & eloquentiâ dixit, ut non modo Regem atq; Proceres ad bellum jam propensos, sed languentes atq; timidos contra Gallos tum incenderet &c. His artibus dum non modo mirabilia, sed prodigii similia sæpè efficiunt antistites, dumque ob sanctitatem, quam præ se ferunt, populum sibi obsequentem habent, quis negabit in eorum designatione ad officium hoc publicum, Principis assensum necessarium esse? ut scilicet pacis & amantes constituentur, ut legibus Reip. adsveti, ut illi, qui boni cives sunt,



quique statu, in quo degunt contenti præsentia sequuntur, futura meliora expectent. Et fieri profectò potest, ut ne regnum quidem retineri possit, nisi curet Rex, ut fidelissimos sibi atque obsequentissimos pastores habeat. Germanisanè Imperatores gravissimas dedere pœnas juris hujus abdicati, uti omnes testantur historiae.

LXXXI. Est & alius titulus, quo Ecclesiasticarum personarum electionem vindicare sibi possunt imperantes, ipsum nempe jus patronatus in specie ita dictum. Quia enim tam profusa quondam in Ecclesias Principum quorundam fuit liberalitas & munificentia, ut cum summo imperii sui detrimento in immensum aucta hodiè inveniatur potentia Episcopalis, saltem hujus dotationis respectu ex ipsis Principiis Juris Pontificii nullo modo ab electione Episcoporum excludi poterunt principes patroni. Nam & jure æquum est, & honestati conveniens, quod in Ecclesiâ cathedrali vel Collegiali Prælatus electus ante institutionem, patrono ipsi cuicumque, etiam privato exhibendus sit, ut ipse patronus videat, sitne is conveniens & idoneus Ecclesiæ administrationi. Verba sunt Didaci Covarruviae in *recept. ad c. possessor de reg. jur. in 6. part. 2. §. 10. n. 5.* ubi ex hoc principio defendit regale Hispanicum, quod scilicet Reges Hispaniarum habeant jus præsentandi Episcopos, ideò, quia jus patronatus obtineant in Ecclesiis Cathedralibus, cum eas crexerint construxerint, & amplis patrimonii dotaverint. Et tale jus patronatus transit ad filios & nepotes, quorum nomine intelliguntur pronepotes & cæteri descendentes, itaque jus patronatus transit ad heredes in perpetuum. Fernand. Vasqv. *illustr. controv. lib. 1. cap. 22.* Hoc argumentum validè urget Lupoldus de Babenberg *tr. de Zelo Germ. vet. princ. cap. 8.* Omnes, inquit, prædecessores sui Reges & Imperatores non tam virtute dicti privilegii, quam ex hoc, quod erant ut plurimum patroni seu dotatores Ecclesiarum cathedralium, & majorum monasteriorum Germania, investituræ Episcopatum & Abbatiarum in ipsis Germania partibus, usq; ad tempora ejusdem Henrici facere consueverunt. Neque hoc novum fuisse dicit in sequentibus apud ipsos tantum, sed & Reges Hungariæ & Burgundiarum & Angliæ & Hispaniæ, idem prorsus fecisse, addit.

LXXXII. Huc non minus pertinet etiam illud, quod primaria intentio donationis istiusmodi Regalis sine suo prorsus destitueretur, si nulla omnino Regibus circa constitutionem Episcoporum competeret potestas. Enimverò Carolus Magnus, uti scribit Gulielmus Malmesburiensis *lib. 5. de gest. Reg. Angl.* pro contundendâ gentium illarum ferociâ, omnes penè terras Ecclesiis contulerat: consiliofissime perpendens, nolle sacri ordinis homines tam facile quam Laicos fidelitatem Domini rejicere. Præterea si Laici rebellarent, illos posse excommunicationis autoritate & potentia severitate compefcere. Multum ergò interest, ut sciat Princeps, quis sit ille, qui Ecclesiæ præficitur, utque



utque certus sit de fide ejus, cui tot populi committi debeant. Eaque propter specialibus constitutionibus Carolus obedientiam præstari voluit Episcopis, quibus pars regiminis concedita fuit, ut eo firmiter suum esset imperium sub hac tutelâ. *Præcipimus inquit lib. 5. capitular. 163. atque jubemus, ne fortè, quod absit, aliquis circa Episcopos leviter aut graviter agat, quod ad periculum totius imperii nostri pertinet. Et c. 170. necessarium judicavimus omnibus præcipere, ut honorem debitum venerabiliter Episcopis absque ullâ simulatione aut detractiōe impendant, eisq; in omnibus, ut patribus obediant.*

-- -- Nam Episcopos & Sacerdotes, quibus omnis terra caput inclinât, per quos & nostrum pollet imperium, admodum honorari & venerari omnes monemus, nec eos lacerari, aut blasphemari, aut detrabi à quoquam volumus. Sc. Nec vitio igitur verti potuit Henrico IV. Imperatori, quod per legatum Archiepiscopum Trevirensis à Paschale II. Pontifice Episcopos ad se noviter electos mitti petierit, ut fidelitatis juramentum sibi præstent. *Nec mirum, inquit Sugerius Abbas in vit. Ludovici Crassi, etenim civitates & castella Marchias, telonea & quæq; Imperatoriæ dignitatis nullo modo aliter debere occupare.*

LXXXIII. Accedebat aliquando ex statu Reip. ratio alia specialior, eaque valdè prægnans, & quæ vel sola sufficere poterat ad consensum Principis exquirendum. Sic enim invaluerat in Regnis quibusdam, ut in Regum consilia & consistoria atque Regni administrationem adhiberentur non alii ferè, quàm Episcopi, potioresq; Officialium numerum constituerent, ex quibus quidam Cancellarii, quidam justitarii, quidam thesaurarii Regni erant, alii alia Regis munera atque negocia procurabant. De quo equidem instituto, utrum id conveniat personis Ecclesiasticis, nolo nunc disquirere. Munus tale seriò deprecatur Nicolaus de Clemangiis *epist. 14.* Sed commoda inde resultantia nomine Richardi Archiepiscopi Cantuariensis prolixè recenset Petrus Blefensis *epist. 84.* Ubi igitur talis consuetudo recepta est, non debet invito & repugnante Principe vel unicâ hâc ex causâ quisquam ad Episcopalem dignitatem promoveri, ne, si secus observatum fuerit, obtrudatur Principi in Rep. minister, à quo majus periculum extimescendum fuerit, quàm ab hoste jurato aut perduelle aperto. Non admittit privatus aliquis famulum se invito sibi ab alio obtrusum, aut se ingerentem, cujus tamen res domestica in exiguum Orbem contrahitur, & angustis terminis continetur. Cur igitur non eodem jure eademq; potestate gaudeat Princeps, ex cujus ministerio tot hominum salus & incolumitas pendet?

LXXXIV. Possunt verò etiam aliæ subinde se ingerere causæ, propter quas ex solâ & unicâ Principis voluntate atque decreto institutio Episcopi fieri debeat. Nam sæpè erroris in Ecclesiam contra DEI verbum injecti aliter evelli nequeunt: sæpè schismata cavendi non alia præstò est

Qq 2

ratio:



ratio: sæpè Cleri suffragia factionibus, popularis electio seditionibus, perturbatur. Quò rerum statu, quin ex decisione Principis unica salutis & Ecclesiasticæ & politicæ ratio utiliter obtenta fuerit, nemo dubitare potest, qui summo tenus tantum ore historiam delibavit Ecclesiasticam. Describit Ammianus Marcellinus homo gentilis *lib. 27.* in perpetuum Christianorum opprobrium cruentas discordantis populi seditiones, quibus abuli Damasus & Ursicinus ad rapiendam sedem Romanam, scisis studiis asperrimè confictati sunt, ita ut in basilicâ Sicinini uno die CXXXVII. repta cadavera peremptorum fuerint. Et laudat deinde insignem Prætextati prudentiam, quâ seditiones istæ coercitæ fuerunt. *Hæc inter, inquit, Prætextatus præfecturam Urbis sublimius curans, per integritatis multiplices actus & probitatis, quibus ab adolescentiæ rudimentis inclaruit, adeptus est id, quod raro contingit, ut cum timeretur, amorem non perderet civium, minus firmari solitum erga iudices formidatos: cujus auctoritate justisq; veritatis suffragiis tumultu lenito, quem Christianorum jurgia concitarant, pulsoq; Ursicino, alta quies pari jam proposito civium Romanorum aptissime adolesebat, gloria clari reboris plura & utilia disponentis.* Exempla alia, quibus necessaria prorsus fuit Principum intercessio, prostant passim, & addi possent multo plura, si dubitare de iis liceret.

**LXXXV.** Ex dictis tria hæc conficio porismata. *Primo*, principes non habere hanc potestatem circa electiones Episcoporum ex concessione aut privilegio Pontificis Romani. In quo quidem facile consentientem haberemus Cardinalem Baronium, qui concessionem talem factam esse omnino negat, & ut supra ex eo audivimus, Sigebertum Gemblacensem, fraudis, imposturæ, doli, licet conatu planè frustraneo, inculcat. Sed rectius faceret ille, si sententiam reliquorum suorum sociorum propugnaret, cum hoc utique magis faceret ad Monarchiam Romanam tuendam, uti optime ratiocinatur Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccles. lib. 6. c. 7. n. 125.* Qui verò ad concessiones Pontificum potestatem hanc Principum referunt, ex Hadriani & Leonis cum Imperatoribus Carolo & Ottone pactis conventis manifestam rem esse jactitant. Verum Marcus Ant. de Dominis *d. l.* pacta ista rectissime ita interpretatur, ut fuerint proprii Principum juris recognitiones & admissiones cum remotione obstaculi injusti per prohibitiones perperam & indebitè positi, ac declarationes, posse deinceps Principes suo jure uti, & se nolle id amplius impedire. Dixi supra, in decreto Hadriani nihil novum esse præter juris Regii extensionem ad eas partes Italiæ, in quas jus Pontifici Romano erat, & ut Carolus insuper potestatem haberet eligendi Pontificem Romanum ipsum. At neque hoc quidem videtur ex concessione pontificiâ resultasse, nisi per consequentiam, & quatenus fuit ex principatu, quem Karolus in Urbem Romanam & provincias

Papæ



Papæ subjectas ex concessione Pontificis impetravit. Simulatque enim Adrianus Papa Carolum Patritium & Leo VIII. Ottonem Augustum & Imperatorem agnoverunt, quibus summa jam majestas in Urbem Romam & illius provincias, quas Romana Ecclesia principum dono possidebat, cum patritii & Imperatoris nomine competere, non potuit sanè regimen istud aliter exerceri, nisi cum pleno jure isto regio, quod in Episcopos competit. Cui enim jurisdictio data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus jurisdictio explicari non potuit l. 2. ff. de jurisdict.

LXXXVI. Sequitur secundo, Regale hoc competere principibus jure proprio & vi ipsâ majestatis, quâ pollent. Licet enim Reipublicæ administratio à numine divino eum imprimis ob finem Principibus concredita sit, ut tranquillitatem publicam procurent atque conservent, & sufficere videatur, ut cives inter se quietè vivant; tamen quia cives in officio suo erga se & erga Principem non arctiore vinculo alio, quàm religionis cultu, adstringi possunt, inde est, quod ipsâ naturâ duce in nobiliores has curas vocentur Principes, studiumque suum eò intendant, certè intendere debeant, ut cives ad felicitatem æternam prosequendam excitent. Idque non poterunt assequi viâ commodiore, quàm si per Episcopos, quæ ad fidei sinceritatem & mores componendos pertinent, populis denunciari faciant. At hic multum interest, uti supra exposui, tales in Ecclesiis constitui Episcopos, qui contineant se intra cancellos vocationis suæ, qui que tam in prosperis quam adversis piè, prudenter, mansvetè ac patienter se gerere, populùmque sibi concredutum in obedientiâ debitâ conservare queant.

LXXXVII. Tertiò etiam hoc inde sequitur, non potuisse Imperatores & Reges juri huic renunciare. In Senatu Burdegalensi disputatum fuit aliquando, uti refert Nicolaus Boërius *decis. 31.* utrum Imperatores Ludovicus, Henricus primus, & Otto I. quibus & eorum prædecessoribus scilicet Carolo Imperatori & Regi Franciæ & suis successoribus fuerat concessum per Adrianum & Leonem privilegium instituendi Romanos Pontifices, ut sine eorum voluntate & consensu eligi non possent, potuerint de facto tali renunciare privilegio? Quæstio hæc haud paulo aliter formari debuisset, si & fidei historicæ & politicis rationibus responderi debuisset. Breviter quæritur: utrum Princeps juri constituendi ministros Ecclesiæ renunciare queat? Ubi dum in utramque partem disputat Boërius, non attendit ad ipsam formam regiminis hoc pertinere, ut circa sacra & Ecclesiastica, potissimum quod disciplinam externam concernit, perinde versetur princeps, ac circa civilia & administrationem secularem. Uti ergo non potest renunciare Rex regimini, ut est totum aliquod potestativum sub hoc modo, ut maneat Rex; ita nec potest renunciare parti regiminis, hoc est, potestati Ecclesiasticæ, quæ ipsi competit, & ad constituendum regimen concurrat. Potestas enim



enim Ecclesiastica & civilis in personâ principis una eademq; est, & ratione objecti tantum distinguitur, nec licet proinde salvo regimine à potestate principis objectum aliquod eximere. Quæ eadem ratio est, quod nullo argumento excusari possit exemptio Clericorum, cum ad verum hoc plane sit regimini publico, ut status in statu formetur, & in Rep. sint, qui non sint membra Reip.

LXXXVIII. Cognata investituris, de quibus hæcenus diximus; & non minore cum contentione agitata inter Reges & Pontificem Romanum fuit controversia de juramento Regibus ab Episcopis præstando. Hominium id aliquando dictum fuit, quandoq; hominiscum, ut plurimum verò homagium. Solebant enim Episcopi olim fidelitatem Regibus juramento promittere, & quidem hæc solennitate, ut manus jungerent & supponerent, quandoquidem manus communiter pro symbolo fidei habebatur. Vid. Francisc. Juret. ad Ivon. *epist.* 54. Quapropter, ut de Episcoporum fide certi essent Reges, solebant illi manu extertâ & suppositâ eam promittere & juramento firmare. Vid. in primis Stephanus Baluzius ad Agobard. *pag.* 122. *seq.* Id verò non minus atque investuras indignè ferentes Pontifices permittere amplius noluerunt. Primus id prohibuit Gregorius VII. Ut *Clericus à Laico nunquam justificetur*, inquit, *nec pro terrâ, nec pro aliis rebus, quas ab illo teneat, nec sibi hominatum faciat; sed omninò, quæ ab eo tenet, sibi antequam ullam patiatur injuriam, dimittat.* Eum secutus Urbanus II. in synodo Claramontanâ similiter edixit *can.* 17. Ne Episcopus *vel Sacerdos Regi vel alicui Laico in manibus ligiam fidelitatem faciat.* Idem repetiit Paschalis II. Papa in Concilio Lateranensi: *Patrum*, inquit, *nostrorum decreta renovavimus, sancientes & interdicientes, ne quisquam omninò Clericus hominum Laico faciat.*

LXXXIX. Ne verò temerè prohibitionem istam factam quis diceret, conquistæ sunt rationes, sed quæ non tam ipsum promissæ fidelitatis actum, quàm ritum aliquem extrinsecus adhibitum odiosum redderent. Sic enim refert Rogerius Hovedenus *annal. part.* 1. *ann.* 1099. Urbanus Papa tertid hebdomada pasche magnum concilium tenuit Rome, in quo excommunicavit omnes Laicos investuras Ecclesiarum dantes & omnes easdem investuras de manibus Laicorum accipientes, nec non omnes in officium sic dati honoris consecrantes. Excommunicavit etiam eos, qui pro Ecclesiasticis honoribus Laicorum homines fiunt, dicens nimis execrabile videri, ut manus, quæ in tantam eminentiam excreverunt, ut quod nulli angelorum concessum est, DEUM cum cuncta createm suo signaculo creent, & eundem pro salute totius mundi DEI Patris obtutibus offerant: in hanc ignaviam vel stultitiam detrudantur, ut ancille fiant earum manuum, quæ diebus ac noctibus obscenis contactibus inquinantur, sive rapinis ac injuste sanguinis effusioni additæ maculantur. Et ab omnibus est acclamatum: fiat, fiat, & in his

con-



consummatum est Concilium &c. Eandem rationem adduxit Papa Paschalis II. per interpretem Episcopum Placentinum, cum Trevirensis Archiepiscopus nomine Henrici Imperatoris inveteratum jus de investituris & fidelitatis juramento allegasset: *Si sacratas*, inquit, *Dominico corpori & sanguini manūs, laici manibus gladio sanguinolentis obligando supponat, ordini suo & sacre unctioni derogare.* Et Episcopi provinciæ Remensis in epistola, quam scripserunt è Synodo Carissiacensi ad Ludovicum Regem Germaniæ: *Manus enim chrismate sacro peruncta, quæ de pane & vino aqua mixto per orationem, & crucis signum conficit corpus & Christi sanguine sacramentum, abominabile est, quicquid ante ordinationem fecerit, ut post ordinationem Episcopatus secularare tangat ullo modo sacramentum.*

XC. Sedenim, si sola ista ceremonia externa, quæ manus manui subijciebatur, odium sustinuit, potuisset me quidem judice ea secure omitti. Responderi enim tum idem potuisset, quod Ivo Carnotensis rescribit ad Abbatem majoris monasterii, cum is à Metropolitano suo urgeretur, ut datâ dextrâ confirmaret plenam obedientiam quam ore promiserat: *Non major*, inquit, *mibi videtur obligatio manūs, quam oris. epist. 234.* Et fit tam abominanda est ista manuum Clerici & Laici junctio, cur non æquè prohibita est inter eos saluatio, quæ fit per dationem & acceptionem manūs? At profectò non tam ceremoniam istam detestabantur Pontifices, quam ipsum juramentum fidelitatis, quippe per quod etiam Imperatori subjecti essent, cum tamen totum & univèrsum clerum à se solis dependere, sibi que unis obtemperare debere quàm maximè cuperent. Videntur ergò ceremoniam illam, ut minùs decentem & ab officio Clericorum alienam, primùm impugnare voluisse, ut si ex voto omitteretur ea deinceps, ipsum totum juramentum successu temporis evanesceret, & ab Imperatoribus negligeretur. Hæc enim eadem intentione etiam externam investituræ ceremoniam, quæ fiebat per baculum & anulum, suggillabant, ut eo commodiùs ipsa deinceps investitura abrogari posset. Et connexæ plerumque tum temporis erant duæ illæ controversiæ de investituris & de homagio, cum ex utraque isto per Regio impediretur, quo minùs augeri posset, potestas papalis.

XCI. Non minùs autem difficiles se præbuere Reges circa remissionem homagii, atque circa investituras. Quæ intercesserint lites inter Henricum Angliæ Regem & Anshelmum Archiepiscopum Cantuariensem docere nos potest Wilhelmus Malmesburiensis *de gest. Pontif. Anglor. lib. 1.* cujus inter alia hæc sunt verba: *Verumtamen cum Rex more Antecessorum suorum ab Archiepiscopo hominum interrogaret, & ille pro excommunicatione Romæ factâ differret, missi Romam ab utraq; parte nuncii. Jubetur interim Regi hominum facere, vel absolutis morarum nexibus regno excedere. Quin potiùs, respondit ille, inspiciantur Apostolica litera, & quod tenor earum continet, fiat. Redierant*



dierant enim jam Romam nuncii, & casto labore semitam triverant, quod Paschalis Papa sententiam antecessoris sui invidio robore tuebatur. Quid ad me de literis Apostolicis? ait Rex. Jura Regni mei nolo amittere. Exitus ejus contentio- nis hic fuit, ut post longas contradictiones acquiesceret tandem Paschalis Papa in permissione hominii. Sic enim idem Malmesburiensis lib. 2. Dire- cti Romam Legati controversiam tot annis agitatam singulari probitate sedarunt. Concessit siquidem Papa, ut Rex homagia de electis acciperet, sed nullum per bacu- lum & annulum investiret.

XCII. In Gallia eodem modo resistebat postulatis Papæ Ludovicus Crassus. Quæ inter eum & Radulfum electum aut à Paschali Pontifice potius intrusum Metropolitanum Ecclesiæ Remensis intercesserint conten- tiones, supra exposuimus. Eas ut componeret, summo studio laborave- rat Ivo Carnotensis cum Theobaldo, Priore cujusdam monasterii Parisien- sis. Quid autem effecerit, ipse refert epist. 190. ad Paschalem Pontificem. Adquievit, inquit, tandem precibus nostris (scil. Rex) & concessit, ut eum ad cu- riam suam, quæ Aurelianis in Natali Domini congreganda erat, securè adducere- mus, & ibi cum eo & cum principibus Regni de hoc negotio, quantum fieri posset, salvâ regni integritate tractaremus. Factum est ut conditum erat; & conve- nientes in curiam multiplicatis intercessoribus petitionem nostram semel & sæpius replicavimus. Sed reclamante curiâ plenariam pacem impetrare nequivimus, nisi prædictus metropolitanus per manum & sacramentum eam fidelitatem Regi faceret, quam prædecessoribus suis Regibus Francorum antea fecerant omnes Re- menses Archiepiscopi & ceteri regni Francorum quamlibet religiosi & sancti Epi- scopi. Quod persuadentibus & impellentibus totius Curie optimatibus, et si pro- pter mandatorum vigorem minùs licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticæ paci & fraternæ dilectioni sic expediebat.

XCIII. Cùm verò ita multifariam impedirentur conatus Pontificum Romanorum, confugiendum illis fuit ad distinctionem inter juramentum fidelitatis & homagium, ita ut illud quidem Episcopi præstare tenerentur, non verò hoc, ut scil. polluerent manus suas, quod homagium non nisi ma- nu manui subjectâ perficeretur. Hanc distinctionem proposuerunt Fri- derico I. Imperatori Legati Pontificis Hadriani IV. apud Radevicum lib. 2. Episcopos Italiæ solùm sacramentum fidelitatis sine hominio facere debere Domino Imperatori. Sed respondit Imperator: Episcoporum Italiæ ego quidem non affecto hominum, si tamen & eos de nostris Regalibus nihil delectat habere. Qui si gratanter audierint à Romano Præsul, quid tibi & Regi? consequenter quoq; eos ab Imperatore non pigeat audire, quid tibi & possessioni? Credebat Ponti- fex, distinctione hac oblatâ facilius sibi assensum Imperatorem. Antea enim haud paulo durius ad eum scripserat his verbis: Quid dicam de fide- litate beato Petro & nobis à te promissâ & juratâ, quomodo eam observes, cùm ab



is qui Dii sunt & filii excelsi omnes (Episcopis videlicet) homagium requiris, fidelitatem exigis, & manus eorum sacratas manibus tuis innectis. Ei verò eadem acerbitate tum respondit Imperator: Ab iis autem, qui dii sunt, per adoptionem & regalia nostra tenent, cur homagium & regalia sacramenta non exigamus? Cum ille noster & vester, institutor ab homine Rege nihil accipiens, sed omnia bona omnibus conferens, qui pro se & Petro censum Cesari persolvit, & exemplum vobis dedit, ut ita faciatis, doceat vos, dicens: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde. Aut igitur regalia nostra nobis dimittant, aut si hec utilia judicaverint, qua DEI, Deo, qua Cesaris, Cesari persolvant &c. Utraque epistola habetur in appendice incerti Autoris ad dicti Radevici libb. de gestis Frederici I.

XCIV. Sanè juramentum fidelitatis distingui aliquando solet ab homagio, quod hoc ab omnibus subditis, illud verò ab illis tantum præstetur, qui feuda & beneficia possident, quanquam utrumque sæpè concurrere soleat, si vasallus scil. simul subditus fuerit. Quod si ergo Episcopi feuda habent à Regibus, illorum respectu rectè ab iis exigitur vasallagium; Si verò subditi fuerint, tenentur propter conditionem hanc suam juramentum fidelitatis aut subjectionis præstare. Idcirco in Conciliis non Hispanicis tantum, sed Gallicanis etiam sæpè fit mentio juramenti fidelitatis, ab Episcopis præstiti, ad quod servandum illi perinde, ut alii subditi, admonentur. Nec aliter conceptæ erant formulæ, nisi quæ communiter edi solebant, uti testatur juramentum, quod Hincmarus Remensis Archiepiscopus edere iussus est apud Pontigonem, quod habetur in ejusd. operibus tom. 2. num. 61.

XCIV. Verum enim verò obligent sibi Reges & Principes Episcopos suos, ut velint, adstrictissimè, prævalebit tamen apud eos juramentum, quod præstandum eis proponitur Romæ. Formula ejus præscripta est in c. 4. x. de jurejur. Aliquanto auctior est ea, quam præstitit Henricus Deus Archiepiscopus Cantuariensis his verbis: Ego Henricus Archiepiscopus Cantuariensis ab hac hora ut antea fidelis & obediens ero beato Petro, sanctæque Apostolice Romane Ecclesie, & Domino meo Domino Alexandro Pape VI. suisque Successoribus canonicè intrantibus. Non ero in consilio, aut consensu vel facto, ut vitam perdant vel membrum, seu capiantur malè captione. Consilium verò quod mihi credituri sunt per se aut nuncios ad eorum damnum me sciente nemini pandam. Papatum Romanum & Regalia S. Petri adjutor eis ero ad retinendum & defendendum salvo meo ordine contra omnem hominem. Legatum Sedis Apostolicæ in eundo & redeundo honorificè tractabo, & in suis necessitatibus adjuvabo. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero canonicè præpeditio. Apostolorum limina Romana Curia existente citra Alpes singulis annis, ultra verò montes singulis bienniis visitabo, aut per me aut per meum nuncium, nisi Apostolicè  
R r absol-



absolvar licentiã. Possessiones verò ad mensam mei Archiepiscopatus pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, neque de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo inconsulto Romano Pontifice. Sic ut me DEUS adjuvet, & hæc sancta DEI evangelia. Profectò non aliàs arctiùs obligari posset vassallus Domino suo, quam per talem aut non multum dissimilem juramenti formulam.

XCVI. Notat autem Marcus Antonius de Dominis de Rep. Eccles. lib. 4. c. 7. n. 52. juramento isto solos ab initio Episcopi Romani suffraganeos illi ut Metropolitanò suo fuisse adstrictos. Inde verò ab reliquis etiam universi Orbis Episcopis fuisse exactum, & sic effectum, ut Papa omnium Episcoporum Monarcha agnosceretur. Quin & Archiepiscopi præstare jubentur fidelitatis & obedientiæ juramentum c. 4. x. de elect. Imò ipsi etiam Patriarchæ, qui in eodem dignitatis gradu cum Episcopo Romano consistunt, tali juramento fidem suam adstringere jubentur, c. antiqua 23. x. de privileg. His scilicet artibus coerceri oportuit potestatem Regum & Principum, quã sibi subditos volebant esse Episcopos, & hoc religionis vinculo continere & connectere necesse fuit, quæ dissolvi aliàs facile potuisset, monarchiam Ecclesiasticam.

XCVII. Autor ejus formulæ, quæ in d. c. 4. x. de jurejur. extat, fertur esse Gregorius VII. qui idem, uti supra diximus, prohibuit deinceps, ne quis Episcopus homagium Regibus præstaret. Et sic igitur, quod Regibus olim debebatur, ad se transtulit, ut eo felicius succresceret, quod diu animo versaverat, imperium papale. Supra audivimus, quã ratione Gregorius hic extorquere conatus fuerit Imperatoribus jus investituræ, quod infinitis antea actibus exercuerant. Utque instituti hujus sui rationem aliquam & auctoritatem proferre posset, provocavit ille ad Concilium IV. Constantinopolitanum, quod Oecumenicum VIII. vulgo dici solet. In illo namque can. 2. § 22. constitutum fuerat, neminem Laicorum Principum vel potentum semet inferere electioni vel promotioni Patriarchæ vel Metropolitanæ aut cujuslibet Episcopi debere. At verò in eadem Synodo constitutum etiam legitur, can. 8. ne Patriarchæ ab Episcopis aliam sponfionem exigent, quàm eam, quæ fieri consueverat, quâque promittere solebant, veram se fidem servaturos. Cur ergò non perinde etiam Gregorius hanc patrum auctoritatem secutus fuit? Cur ille ab eo, quod Antecessor per Legatos suos improbavit, planè diversum nunc statuit, & non sponfionem simplicem sed juratam exigit? Nempe non debuit sibi hoc usurpare Photius Patriarcha Constantinopolitanus, quod ad Monarchiam stabiliendam faceret, ne impediretur in eâ exædificandâ Episcopus Romanus. Denegandum igitur erat illi hoc axioma, quod rectius suo tempore sibi vindicaret Gregorius cum Successoribus suis.